د خالق او مخلوق

ترمنځ دواسطې پېژندل

د «الواسطة بين الحق والخلق»

پيشتو ترجمه

Kingdom of Saudi Arabia
The Cooperative Office For Call And Guidance
To Communities at Um Al-Hammam
Under the Supervision of the ministry of Islamic Affairs
Endowment Guidance & Propagation
Tel. 4826466 / 4884496 Fax 4827489 - P.O. Box 31021 Riyadh 11497

Pustu
28

Ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

الواسطة
بين الخالق والمخلوق

تأليف
شيخ الإسلام ابن تيمية «رحمه الله»

(بلغة البشتو)

المملكة العربية السعودية
المكتب التعاوني للدعوة والإرشاد وتوعية الجاليات بأم الحما
تحت إشراف وزارة الشؤون الإسلامية والأوقاف والدعوة والإرش
ت: ٤٨٢٦٤٦٦/٤٨٨٤٤٩٦ فاكس ٤٨٢٧٤٨٩ - ص.ب ٣١٠٢١ الرياض ٤٩٧

بشتو
٢٨

(c) ketabton.com: The Digital Library

قُلِ الْحَمْدُ لِلَّهِ وَسَلَامٌ عَلَى عِبَادِهِ الَّذِينَ اصْطَفَى آللَّهُ خَيْرٌ أَمَّا يُشْرِكُونَ

«سورة النمل: ٥٩»

دخالق او مخلوق

ترمنځ دواسطې پېژندل

د «الواسطة بين الحق والخلق»

پښتو ترجمه

مؤلف: شيخ الإسلام ابن تيمية «رحمه الله»

«٦٦١ - ٧٢٨ هـ ق»

ژباړن: قاضي محمد شعيب «صافى»

(c) ketabton.com: The Digital Library

ح المكتب التعاوني للدعوة والإرشاد بحائل ، ١٤١٨هـ

فهرسة مكتبة الملك فهد الوطنية أثناء النشر

ابن باز ، عبد العزيز بن عبدالله

الواسطة بين الخالق والمخلوق .ـ حائل .

٩٦ ص ؛ ١٢ × ١٧ سم

ردمك : ٢ - ٤ - ٩١٨٧ - ٩٩٦٠

(النص بلغة البشتو)

١- العقيدة الاسلامية ٢- الايمان (الاسلام) أ- العنوان

ديوي ٢٤٠ ١٨ / ١٨٦٥

رقم الايداع ١٨٦٥ / ١٨

ردمك : ٢ - ٤ - ٩١٨٧ - ٩٩٦٠

دكتاب نوم : دخالق او مخلوق ترمنځ دواسطې پيژندل

مؤلف : شيخ الاسلام احمد بن عبد الحليم بن عبد السلام ابن تيميه رح ٦٦١ - ٧٢٨ هـ ق

ژباړن : قاضي محمد شعيب (صافي)

ناشر : مکتبة الامام محمد بن اسماعيل البخاري جهانګيرآباد نمبر ٣ شيخ وله پشاور پاکستان .

دچاپ نېټه ٤ / جمادى الثاني ١٤١٥هـ ق

دچاپ شمېر (١٠٠٠) ټوکه

(c) ketabton.com: The Digital Library

فهرست

د موضوع سرلیک (عنوان) — مخ

د ژباړن سریزه — الف

د مصنف لنډه پیژندنه — ع

د خپرونکی سریزه — ۱

د الله (ج) او بندګانو ترمنځ د واسطی معنی — ۱۸

چاچی قرآن ولوستلو او عمل یی ورباندی وکړ.... — ۲۰

رسولان د الله او بندګانو ترمنځ د احکامو رسولو په برخه کښی واسطی دی — ۲۴

غیر مشروع واسطه — ۲۹

فرښتو او انبیاؤ سره د تکلیف لری کولو واک نشته — ۳۱

په الوهیت سره د فرښتو او انبیاؤ نیول کفر دی — ۳۳

علماء د رسول الله صلی الله علیه وسلم او امت ترمنځ یی یواځی د اسلام.... — ۳۵

د خلقو او پاچایانو ترمنځ واسطی په دری ډوله دی — ۳۹

شفاعت د الله پاک د اذن پوری اړه لری — ۴۳

دا چی په حق کښی د اعلی له طرفه دعا غوښتل او دغه راز بالعکس — ۵۳
دواړه مشروع طریقی دی.

دعا داعی او مدعو له دواړو ته ګټه رسوی — ۵۷

په الله باندی توکل او یواځی د الله تعالی نه ویره او امید ساتل د
توحید څخه عبارت دی. — ۶۶

هغه اشیاء چی الله پیدا کړی دی انکار تری نشی کیدای. — ۷۵

(c) ketabton.com: The Digital Library

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيْمِ

دَ ژباړن سریزه

نحمده ونصلی علی رسوله الکریم، اما بعد:
دا ښکاره او یقیني خبره ده چې دانسان دخلقت او پیدایښت څخه اصلي مقصد هم دا دی چې دی به د الله تعالی عبادت او بندګي کوي، او د سورة ذاریات دغه مبارک ایت (وَمَا خَلَقْتُ الْجِنَّ وَالْإِنْسَ إِلَّا لِيَعْبُدُوْنِ) ددې مدعی دثبوت یوځرګند دلیل دی، ځکه په دغه مبارک آیت کښې الله تعالی فرمایلي دي: او نه دی پیدا کړي ما پیریان او انسانان مګر ددې لپاره مې پیدا کړي دي چې ځما عبادت وکړي. او انسان هله دکمال مرتبې ته رسیږي چې د الله تعالی په عبادت او بندګۍ کښې دالله پاک دحکمونو مطابق په سمې او حقیقي معنی سره عبد جوړ شي.

همدارنګه په دې کښې هم شک نشته چې انسان یو معزز او مکرم مخلوق دی. اولکه چې الله پاک فرمایي: (وَلَقَدْ كَرَّمْنَا بَنِيْٓ آدَمَ وَحَمَلْنَاهُمْ فِي الْبَرِّ وَالْبَحْرِ.... الایه (۱)

(۱) اسراء: (۷۰) ==

(c) ketabton.com: The Digital Library

په ځمکه کښې د نورو مخلوقاتو په نسبت سره په جسمي او معنوي لحاظ د نورو صفتونو لرونکی او د زیاتو ځانګړتیاوو څښتن دی، چې په دغو ټولو ځانګړتیاوو او صفتونو کښې یې بیا عقل د پام وړ امتیازي صفت دی چې الله (رج) په ده باندې د هغې پېرزو نه کړې ده۔

اما بیا هم انسان د عقل او نورو خصوصیاتو په لرلو سره نشي کولای چې د الله پاک د بندګی او عبادت اقسام، او همدارنګه د عبادت کولو کیفیت او طریقه وپیژني او بیا په هاغه طریقه باندې د خپل خالق په وړاندې په عبادت کولو باندې مشغول شي، او عبادت یې د الله تعالی د رضا حاصلولو سبب وګرځي، او بالاخره بیا هغو ـ جنتونو ته د ننوتلو جوګه شي د کوم وعده چې الله پاک د نیکانو او مطیعو بندګانو سره کړې ده۔

پس د همدغه ضرورت له مخې الله پاک انبیاء علیهم السلام را ولیږل، ترڅو د وحې په رڼا کښې انسانانو ته لار ښوونه وکړي او همدوی په دنیا کښې د هدایت حاصلولو په برخه کښې د یواځنۍ

= او یقیناً عزت ورکړی دی مونږ اولاد د آدم (ع) ته او سواره کړي دي مونږ دوی لره په وچه او دریاب کښې۔

(c) ketabton.com: The Digital Library

مرجع په ټولو کښې سره د پېژندل شي.

داسلامي امت ستر لارښود محمد رسول الله صلی الله علیه وسلم په ټولو انبیاؤ کښې اخرني او غوره پیغمبر دی او کوم کتاب چې په ده باندې نازل شوی دی هغه د ټولو اسماني کتابونو په نسبت جامع او اکمل دی، او شریعت یې کامل او مکمل دی.

پس په دغه کامل او مکمل شریعت کښې خلقو ته د دې موقع نه ده ورکړل شوې چې د وی په شرعي امورو کښې د شرعي اصل څخه پرته، د عقل او فاسد قیاس څخه کار واخلي. ولې متاسفانه بیا هم یو زیات شمیر خلق د وسیلې متعلق په دې عقیده دي چې الله پاک ته د ذواتو فاضلو واسطه کول یو ضروري او لازمي امر دی! دوی په دې برخه کښې د خپل ناقص عقل او فاسد قیاس څخه کار اخلي او وایي:

د لته په دنیا کښې د حکومتونو تعامل او طرز العمل داسې دی چې کله والیانو، وزیرانو او نورو دولتي مشرانو ته عوښتنلیکونه یعنې عرائض د واسطو د سفارش نه پرته د عارضینو له خوا نیغ په نیغه وړاندې شي، نو بیا کله داسې وي چې هغه هیڅ د مسؤل مقام د پام لاندې راځي نه، او کله

(c) ketabton.com: The Digital Library

داسې دي چې د عارض په کتنه په کښې کوم
مثبت او اغیزمن اجراءات صورت نه نیسي،
دغه راز دوئ وایي: کله چې څوک واسطه د نه
لري نو صدراعظم، رئیس جمهور او پاچاته یې
په یواځې ځان ورتلل که ناشونې نه وي نو د زیاتو
مشکلاتو څخه خالي هم نه وي.

همدارنګه دوي وایي: کله چې یو سړی
صدراعظم، رئیس جمهور او یا پاچا ته د والیانو
او یا وزیرانو په واسطه سره خپله عریضه او
غوښتنلیک ور وړاندې کړي نو ذکر شوي دولتي
مسؤلین بیاد خپلو والیانو او وزیرانو په خاطر سره
د دغه سړي عریضې او غوښتنلیک ته نسبةً زیات
اهمیت ورکوي.

دوئ د خپلو دغو خود ساخته مقدمو په تعقیب
وایي: عوام الناس یعنې عادي خلق په دې خاطر چې
ګناه کاران دي نو د حاجتونو د پوره کولو او د خپلو
ستونزو او مشکلاتو د رفع کولو په برخه کښې ورله
په کار دي چې ذوات فاضله، یعنې اولیایي کرام، نیکان
بنده ګان واسطه کاندې چې د الله پاک دربار ته یې
غوښتنې وړاندې کړي.

دوئ بیاد هم دغه اتکل او مزخرف اعتقاد پر بنیاد

(c) ketabton.com: The Digital Library

د اولیایی کرامو او نیکانو بندګانو قبرونو او مزارونو ته ور ددوی او د غیر مشروع اعمالو او اقوالو مرتکب کرځي.

د ((الواسطة بین الحق والخلق)) په نوم رساله چې پښتو ژباړه (ترجمه) یې ستاسې په وړاندې قرار لري، د اسلامي دعوت د یو ځلېدونکي، مبارز او مجاهد شخصیت شیخ الاسلام ابن تیمیه رحمه الله لخوا د دغه ډول واسطې نیولو د څرنګوالي یعنی مشروعیت او عدم مشروعیت په برخه کښې د قرآن کریم او نبوي احادیثو په رڼا کښې په ډیره مدلله توګه سره لیکل شوې ده، او د دغه مسئلې د وضاحت او روښانه کولو په لړ کښې یوه ډیره قیمتي او ارزښتناکه رساله ده، او لکه چې محمود مهمند وایي: ددې وړ ده چې په طلاؤ سره ولیکل شي او په اسلامي ټولنه کښې د عمل او عقیدې د اصلاح په باب د استفادې وړ وګرځي، که لوستونکي د مطالعې په مهال هیڅ کینه او تعصب شا ته وغورځوي نو حتماً به ورته دا څرګنده شي چې د پوره مبالغه نه بلکښې حق او حقیقت ثابت او معلوم شي.

ګرانو لوستونکو! ځکه ښي لدې چې د نوموړې رسالې په ژباړه باندې پیل کوم لازمه ګڼم چې لومړی

(c) ketabton.com: The Digital Library

دریمه دکتاب مؤلف شیخ الاسلام ابن تیمیه رح په لنډ ډول سره درې وو پېژندنه او بیا مو د یو څه وخت لپاره د څېړونکي په سریزه (مقدمه) کښې چې په ځینو ذاتي کښې بوه ارزښتناکه او کتوره لیکنه ده مشغول وساتم، او دا په دې خاطر چې په آینده کې په مینه او رغبت سره ځینې مطالعې ته دکتاب ترپایه پورې ادامه ورکړئ.

په پای کښې ستاسو توجو دې ټکي ته اړوم چې د څېړونکي سریزه له دې امله چې اوږده وه نو جلا شماره درته ورنه کړل شوه او د شیخ د ځینو لیکنو سره یې تسلسل په نظر کښې ونیول شو چې په دې ترتیب سره تر (۱۷) مخه پورې سریزه ده او بیا د (۱۸) مخ څخه زمونږ د ترجمې منتخب کتاب شروع کیږي.

پس دا دی زه د وعدې مطابق په لومړي مقصد پیل کوم او د الله تعالی څخه سوال کوم چې مونږ ټولو مسلمانانو ته په صراط مستقیم باندې چې د منعوم علیهم غیر المغضوب علیهم ولا الضالین لاره ده تللو توفیق راکړي.

وصلی الله تعالی علی محمد وآله وصحبه اجمعین

قاضي محمد شعیب. کنړ افغانستان.

۸/۳/۱۴۱۵ هـ ق.

د مُصنف لنډه پېژندنه

د ده نوم شیخ الاسلام تقی الدین ابو العباس احمد ابن عبد الحلیم بن عبد السلام بن عبد الله بن الخضر بن محمد بن تیمیّة الحرانی الدمشقي دی .

تیمیّة د ده نیابی بی نوم دی چې اصلاً د ده د جد اعلیٰ (محمد) مور وه او په خپله زمانه کښې یوه داسې عالمه، واعظه او تقویٰ داره ښځه وه، چې په خپل فاضل او سیمه کښې یې په علم، پوهه، ذکاوت او تقوی کښې ساری نه درلوده او بیا د هغې د اولاد په سلسله کښې تیمیه د هغه چاپیاره تخلص وګرځید لوچې د هغې سره یې په علم او ذکاوت کښې مشابهت او ورته والی درلوده.

شیخ الاسلام ابن تیمیه رح په ۶۶۱ هـ ق کال کښې د ربیع الاول د میاشتې په لسمه[۱] د حران په ښار کښې زیږیدلی دی، او کله چې تاتاري یرغل ګرو قوځونو په ۶۶۷ هـ ق کال کښې په حران باندې یرغل وکړ نو شیخ د شپږو[۲] کلونو په عمر وُچې والد صاحب یې ګرد او د کورنۍ نور غړي د ځان سره واخستل، او دمشق ته مهاجر شول؛ د ده په دمشق کښې خپلې زده کړې نه چې په حران کښې یې پیل کړې وه ادامه ورکړه، او

(c) ketabton.com: The Digital Library

په لنډه موده کښې یې خپل تحصیلات پای ته ورسول.

ځکه چې نوموړی د لوړ استعداد، قوي حافظې او اعلی ذکاوت خښتن و، نو له دې کبله د خپل تحصیل په دوران کښې د هر فن په زده کړه کښې د ټولو همدرسو اندیوالانو، او ملګرو په نسبت سره ممتاز حیثیت او مقام درلوده، ده به خپل درس په داسې توګه حافظې ته سپارلو چې کله به ترې کوم ملګري او یا استاذ پوښتنه وکړه نو ده به ورته خپل ټول درس په داسې ترتیب سره تیر که لکه څنګه چې به یې استاذ درس ورکړی و، همدا وجه وه چې ټولو استاذانو به یې ستاینه او صفت کاوه او ملګرو به یې د ده د خدای ورکړي استعداد په برخه کښې حسد مشروعه یعنې غبطه درلوده.

شیخ الاسلام ابن تیمیه رح د هغو رېښتنو او واقعي علماؤ او مجاهدینو له جملې څخه دی چې د دعوت الی الحق په میدان کښې یې په ژبه، قلم او توره سره د جهاد وظیفه ترسره کړېده، او خپل مسؤلیت یې د خپل وس مطابق په پوره ایمان دارۍ او خلوص سره رفع کړی دی.

د دعوت بنیادي مقصد یې د شرک او بدعاتو رد، د الله تعالی وحدانیت او یو والي ته د خلقو را بلل، او په اسلامي ټولنه کښې د رسول الله صلی الله علیه وسلم

(c) ketabton.com: The Digital Library

د سنتو او طریقو معمول گرځول وُ، او په دغه لاره کښې دی د الله پاک نه پرته د بل چا ځخه نه ویریده او نه یې ورله پروا ساتله.

ابن تیمیه رح د اسلام په تاریخ کښې د دعوت او جهاد په لاره کښې هغه ځلانده ځېره ده چې ځپل ټول عمر یې د علم په تحصیل، تدریس، تالیف، او د دین ځخه د دفاع، او د اسلام د دښمنانو په مقابل کښې په قتال او جګړه کښې تیر کړی دی، او په دغه برخه کښې یې داسې ستونزې او کړاوونه گاللي دي چې تاریخ به یې تر قیامته هیر نکړي دی په ځپل عمر کښې بېساره علمي ځواک خاوند وُ الله پاک ورته په ځپله مهرباني سره داسې علم او پوهه ورکړي وه چې د عقل خاوندان ورته حیران پاتې وُ.

حافظ عمر بن علي البزار لیکلي دي چې یوه ورځ دی د دې حدیث متعلق (لَعَنَ اللهُ الْمُحَلِّلَ وَالْمُحَلَّلَ لَهُ) و پوښتل شو نو دی په دې اره داسې مفصل بحث وکړ چې یو لوی ټوک کتاب ترینه جوړ شو.

ده دا هم لیکلي دي چې د تعجب وړ خبره لا دا ده چې شیخ یو زیات شمیر لوی او کوچني کتابونه په زندان کښې په داسې حال کښې تصنیف کړي دي چې د مطالعې لپاره ورسره هیڅ کتاب موجود نه وُ، او بیا هم ده له یاد د ځخه په ځپلو

(c) ketabton.com: The Digital Library

تالیفاتو کښې ټول هغه څه ذکر کړی دی کوم چې څوک ټوکي
وي، د مثال په توګه احادیث، آثار، د علماؤ اقوال د محدثینو دغه ډول
او مؤلفینو او د دوی د تالیفاتو نومونه یې په تفصیل سره
بیان کړي او لیکلي دي.

د غه راز د ټولو هغو کتابونو نومونه په کوم کښې
چې د غه احادیث، آثار او د علماؤ او محدثینو اقوال ذکر
دي، په فصل او باب سره په ګوته کړي دي، او چې کله د غه
تصانیف د خیرو نکو لخوا د مطالعې لاندې نیول شوي دي نو
الحمد لله غلطي په کښې مندل شوې نه ده.

امام ذهبي لیکلي دي چې شیخ الاسلام ابن تیمیه ته
څنګه چې د صحابه ؤ او تابعینو د را ؤ او مسلکونو په باب
کافي معلومات او ګاهي درلوده، د غه راز یې د ټولو ډو
مشهورو مذهبونو متعلق هم داسې مطالعه لرله چې کله
به ترینه په کومه مسأله کښې پوښتنه وشوه نو ده به وړ ته
په دغه مسئله کښې د ټولو وارو مذاهبو اقوال په تفصیل
سره مدلل بیان کړل.

ذهبي دا هم لیکلي دي چې ده د قرآن او سنت په استناد
سره په ډېرو مسائلو کښې داسې فتوا ګاني ورکړي دي چې
هغه په ټولو مذاهبو کښې وجود نه لري دغه ډول ډ لیکلي
دي چې نوموړي هیڅ کله د کوم معین او تاکلي مذهب پر
اساس فتوی نه ده ورکړې بلکښې د هغه دلیل پر بنیادیې

(c) ketabton.com: The Digital Library

«صحیح» حکم کړی دی چی د ده په نزد سیئی ثابت شوی دی. ذهبی وایی په دی برخه کښی د ده مقصد د رسول الله صلی الله علیه وسلم سنت او د سلف صالحینو طریقه ژوندی کول او رواجول ؤ.

علامه کمال الدین ابن زملکانی ویلی دی:

کله چی به د ده (شیخ الاسلام ابن تیمیة) نه د علم په یو فن کښی سوال وشو او ده به په بحث شروع وکړه، نو آوریدونکی اولیدونکی به داسی گمان کاوه چی گنی دی د دی فن څخه پرته په بل فن باندی نه پوهیږی او داسی گڼله چی بل هیڅوک د ده په شان په دی فن کښی معلومات نه لری.

د شیخ د علمی مجلس د حاضرینو جملی څخه د ابن الدوری په نوم یو عالم وایی: د شیخ څخه یوه ورځ یو یهودی په شعر سره چی (۸) آته بیتونه جوړ یدل د قدر په باره کښی پوښتنه وکړه، پس شیخ لږه شیبه سکوت اختیار که او بیا یی په لیکنه باندی شروع وکړه، مونږ داسی گمان کاوُ چی گنی په نثر سره به یی ځواب نوشته کوی، ولی ده چی کله لږ وخت روسته حاضرینو ته ځواب آورولونو ومولیدل چی تقریبا (۱۸۴) بیتونه یی د سوال د اشعارو د بحر او قافیی مطابق لیکلی ؤ او د ټولو علوموا و فنونو رعایت پکښی په کامله توگه شوی ؤ.

د شیخ الاسلام ابن تیمیة د مناقبو دلیکونکو د جملی څخه حافظ عمر بن علی البزار متوفی ۷۴۹ ه په خپل تالیف «الاعلام

(c) ketabton.com: The Digital Library

العلیة فی مناقب ابن تیمیة» کښې لیکلي دي: شیخ به د رسول الله صلی الله علیه وسلم ذکراو یادونه د صلی الله علیه وسلم څخه پرته بېغې نه کوله او همادي په الله باندي تسمروي چې ما د رسول الله صلی الله علیه وسلم د تعظیم، درناوي او اتباع په برخه کښې د ده څخه زیات بل څوک نه دی لیدلی، ځکه چې کله به په یوه مسئله کښې کوم حدیث موجود و او دی به په دي پوه شوی چې دا بل حدیث په ذریعه سره نه دی نسخه شوی، نوعه څخه به یې معمول بهاگر ځولو او ده د غه حدیث په تقاضا به یې فیصله او فتوه صادره وله او د نورو منلو تا تو څخه به یې د بد هیڅ چا قول ته که هر څوک به و د کوم التفات نه کاوه.

شیخ د تالیف او تصنیف په ساحه کښې خاص او ځانگړی مهارت در لوده. او همدغه وجه ده چې تالیفات یې وا پره اوغټې د مورخینو او حفاظو په قول سره د یو زر څخه زیات حساب شوی دي.

حافظ ابن قیم، حافظ ابن کثیر، حافظ ابن قدامه، او حافظ ابن ذهبي د ده مشهور د شاگردان دي، او د دغه پدل علمي شخصیتو نورو ذل او جامعي ته ورانده ی کول د ده د علمی پیاوړتیا د جو ته ونې په برخه کښې یو څرگند دلیل دي.

حافظ ابن کثیر په البدایه والنهایه، کښې لیکلي دي چې شیخ الاسلام ابن تیمیة د (۷۲۸) ه کال د ذی القعدی د میاشتي په (۲۰) نیټه د دوشنبي د شپې سحر مهال یعنې د

(c) ketabton.com: The Digital Library

سبا صادق د راختلو په وخت په زندان کښې خپله روح خپل
حقیقي مالک ته په داسې حال کښې وسپارله چې په زندان
کښې یې د دننه قرآن کریم آتیا (۸۰) ځله ختم کړی و، او په
یو آتیایم (۸۱) وار سره د سورة قمر اخرني آیاتو (إِنَّ
الْمُتَّقِينَ فِي جَنَّاتٍ وَنَهَرٍ فِي مَقْعَدِ صِدْقٍ عِنْدَ
مَلِيكٍ مُقْتَدِرٍ) ته رسېدلی و چې بیا د سورة رحمن د اول
څخه متباقي قرآن مجید دوه مشهورو شیخانو: عبدالله بن
المجد او عبدالله الزرعي الضریر چې شیخ رحمه الله به د دوی
قرأت پېر خوښولو په همدغه وخت کې ده ته د غسل ورکولو
څخه مخکښې ختم کړ.

څلور موړخینو لیکلي دي چې د شیخ په جنازه کښې
(۱۵) زره ښځې او د (۶۰ نه تر ۲۰۰) زره پوري نارینه حاضر
وو، او حافظ عمر بن علي البزار لیکلي دي چې د ده د جنازې
د حاضرینو څخه یو ټولګي په دې خبره اتفاق لري چې په
شیخ باندې د جنازې د لمونځ کوونکو تعداد د پنځه سوو زره (۵۰۰)
څخه زیات و او تاریخ پوهان وایي چې د احمد بن حنبل
د جنازې څخه روسته دا دویمه جنازه وه چې په دومره
لوی شمیر کښې لمونځ کوونکي پکښې راجمع شوي و.

ابن کثیر وایي: د شیخ د مخلصینو د جملې څخه یو کس
چې کله په جنازه کښې د دومره زیات ګڼه ګوڼه ولیدله
نو په اوچت آواز سره یې او وېل: هکذا تکون جنائز

(c) ketabton.com: The Digital Library

اهل السنة یعنی د رسول الله صلی الله علیه وسلم دسنتو د پیروانو جنازی همد غسی وی !.

او د سید المرسلین، خاتم النبیین محمد صلی الله علیه وسلم د پیروی پر اساس یی په ژوند کښی هم سرمایه صرف علم ؤ او د مرگ نه یی روسته هم یوازی علم په میراث سره پریښود ځکه رسول الله صلی الله علیه وسلم فرمایی علماء د انبیاؤ وارثان دی، او انبیاؤ د درهم او دینار په میراث سره نه دی پریښی بلکښی معنوی علم په میراث سره پریښی دی.

الله پاک دی په ده باندی د رحمتونو وریږی او جنت الفردوس دی ورله نصیبه وگرځوی. آمین

(ژباړن)

(c) ketabton.com: The Digital Library

بسم الله الرحمن الرحيم

د شیرونکی سرېزه

ان الحمد لله نحمده و نستعينه و نستغفره و نعوذ بالله من شرور انفسنا، ومن سيّئات اعمالنا من يهده الله فلا مضل له، ومن يضلل فلا هادی له واشهد ان لآ اله الاّ الله وحده لا شريك له واشهد انّ محمّدا عبده ورسوله.-

امّابعد: د الله تعالیٰ او مخلوق، يعنی د الله پاك او بندګانو ترمينځ د واسطې مسئله يقيناً چې ډېره «خطرناکه» خطره مهمه او درنه موضوع ده خوافسوس چې اکثره مسلمانان ترينه غافل او ناخبره دي.- او د همدغه غفلت نتيجه ده چې نن د غه اوْ هام پرستۍ او بې لارې تو بونه او د مسلمانانو ذلت، شکست او سپکاوی وينو او ګورو يې او د هغه نصرت او تائيد څخه د کوم وعده چې الله پاك له مونږ سره د شريعت په پيروئ او په الله تعالیٰ باندې د توکل کولو په صورت کښې کړې وه محروم او بې برخې يو، الله تعالیٰ په خپل مبارك كتاب قرآن كريم كښې فرمايلي دي:

(c) ketabton.com: The Digital Library

(وَكَانَ حَقًّا عَلَيْنَا نَصْرُ الْمُؤْمِنِينَ.) (۱)

«او حق دي په مونږ باندې نصرت د مؤمنانو»

همدا رنګه الله تعالی فرمایلي دي:

(إِنْ تَنْصُرُوا اللَّهَ يَنْصُرْكُمْ وَيُثَبِّتْ أَقْدَامَكُمْ) (۲)

که چېرې مدد وکړئ تاسې د الله د دین سره نو مدد به وکړي الله له تاسی سره او ثابت او ټینګ به کړي قدمونه ستاسو» د غه ډول فرمایي:

(وَلِلَّهِ الْعِزَّةُ وَلِرَسُولِهِ وَلِلْمُؤْمِنِينَ.) (۳)

او خاص ده لره دي عزت او غلبه او پیغمبر د ده لره دی او مؤمنانو لره دی». همدا رنګه یې فرمایلي دي

(وَأَنْتُمُ الْأَعْلَوْنَ إِنْ كُنْتُمْ مُؤْمِنِينَ) (۴)

او تاسو غالب یئ که چېرې یئ تاسو پوره ایمان والا.»

او س د غه نصرت چیرته دی، د غه عزت چیرته دی، او د مسلمانانو د غه برتري او غلبه چیرته ده؟!

د حق او خلق یعنی د الله تعالی او بندګانو ترمینځ د واسطې پیژندلو په برخه کښی خلق درې ډلې شوي دي:

(۱) یوه ډله هغه څوک دي چې هغوئ رسول الله صلی الله علیه وسلم د شریعت د تعلیم او ښوونې په

---

(۱) سورة الروم: ۴۷ - (۲) سورة محمد: ۷ - (۳) منافقون: ۸

سورة آل عمران: ۱۳۹

(c) ketabton.com: The Digital Library

برخه کښې د يواځې واسطې په توګه نه منی .

دې خلقو دیوې پوچې دعوې په وجه د غه شریعت يواځې د عوامو لپاره خاص کړی ، او د علم الظاهر په نوم سره يې مسمیٰ کړې دې ، او د خپلو عباداتو په برخه کښې ، په هغو او هامو او خرافاتو باندې استناد کوي ، چې د دوی يې علم باطن بولی او د « کشف » په نوم سره يې یا دوی ، او په حقیقت کښې هغه بل څه نه دی صرف دروغ ، ابلیسي وسوسې او شیطاني واسطې دی چې د اسلام د اصولو او بنسټونو څخه مخالفې دی ...

دوئ د دغه مزخرفې عقیدې د روا جولو لپاره خپل آوازَ داسې اوچتوي : « حَدَّثَنِيْ قَلْبِيْ عَنْ رَّبِّيْ » !! یعنی زړه می راته د خپل رب څخه خبر راکړې دې !!

دوئ په دې لړکښې د هغو علما ؤ پوري کوم چې د شریعت پیروي ، ټوقې او مسخرې کوي او وايی : د دې خپل مړ علم د مړی څخه حاصل کړی دی ، او د علم باطن پیروان بدون له کومې واسطې څخه خپل علم د ژوندی او قیوم ذات څخه حاصله وی ، د دې د دغه فتنې په وجه ډیرعوام تباه او بې لارې کړل ، او د انحراف ، فساد او ضلالت

(c) ketabton.com: The Digital Library

په لوړې روان کړل.

د وې د ډېرو غیرو مشروع امورو کوم چې
د دوی په کتابونو کښې لیکل شوي دي، مرتکب
کړځیدلي دي، او دا هغه څه دي چې علمای دوی
د ارتداد، کفر او قتلولو اسباب ګڼي.

د وې د شریعت د لومړي اصل څخه یا دا چې خبر
نه دی، او یا دا چې په زوره یې خپل قانونونه په
ناخبره کښې اچولي دي، ځکه د دغه اصل له مخې هر څوک
چې د الله پاک د هغه قانون او کتاب پر خلاف کوم چې
الله تعالی په خپل نبي محمد صلی الله علیه وسلم باندې
نازل کړي دي عمل وکړي نو هغه په یقیني توګه
کافر دی، او په کفر کښې یې هیڅ شک او شبه نشته
ځکه الله تعالی فرمایلي دي:

«فَلَا وَرَبِّكَ لَا يُؤْمِنُونَ حَتَّىٰ يُحَكِّمُوكَ
فِيمَا شَجَرَ بَيْنَهُمْ ثُمَّ لَا يَجِدُوا فِي
أَنْفُسِهِمْ حَرَجًا مِمَّا قَضَيْتَ وَيُسَلِّمُوا
تَسْلِيمًا» (۱)

ترجمه: پس نه ده داسې، قسم دی ستا په رب
باندې چې نشي مؤمنان کیدای دوی تر هغه پورې
چې حاکم کړي تا لره یعنی فیصله وکړي په تا باندې

(۱) نساء: ۶۵ -

(c) ketabton.com: The Digital Library

په هغه معامله کښې چې پیدا شوی وی په منځ د دوی کښې بیا ونه مومی دوی په خپلو زړونو کښې ځینې ځایونه د هغې فیصلې نه چې تاکړې دی، او ویې منی دوی په منلو سره یعنې بې له جګړې په خوښۍ سره.

د غه راز کله چې شیطان د دوی لپاره خپل اعمال ښایسته وکړي خول او د علم او دارنګه د علم د سرچینو نه د لمنځه وړلو لپاره یې مقابله پیدا کړه نو نتیجه یې دا شوه چې په تېرو تیار وکښې روان شو او د خپلو او هامو او خیالاتو په جال کښې کېر شو، او بیا د همدغو پوچو او پرسوده خیالاتو په تیاره کښې د الله تعالی په عبادت باندې بوخت شول.

دوې په مثال د هغه چا دی چې الله پاک د هغو په هکله په قرآن کریم کښې داسې فرمایلی دی:

﴿قُلْ هَلْ نُنَبِّئُكُم بِالْأَخْسَرِينَ أَعْمَالًا، الَّذِينَ ضَلَّ سَعْيُهُمْ فِي الْحَيَاةِ الدُّنْيَا وَهُمْ يَحْسَبُونَ أَنَّهُمْ يُحْسِنُونَ صُنْعًا، أُولَٰئِكَ الَّذِينَ كَفَرُوا بِآيَاتِ رَبِّهِمْ وَلِقَائِهِ فَحَبِطَتْ أَعْمَالُهُمْ فَلَا نُقِيمُ لَهُمْ يَوْمَ الْقِيَامَةِ وَزْنًا﴾ (۱)

---

(۱) کهف: ۱۰۳ - ۱۰۵

(c) ketabton.com: The Digital Library

ترجمه: ووایه آیا خبر د کړم تاسو ته په باره د تاوانی عمل والا وکښی، دا هغه کسان دی چې برباد دی عمل د دوی په ژوند د دنیاکښی، او دګمان کوی چې یقینا دوی ښائسته عمل کوی، دا هغه خلق دي چې کفر يې کړې دي په آیاتونو د خپل رب او په ملاقات د هغه نو برباد دی عملونه د دوی پس وو به نه د دوی د دوی لپاره د قیامت په ورځ هیڅ تله بیا د غه طائفه خلق په متعدد ډلو باندې تیشل شوی دی چې په بیلا بیلو طریقو باندې روان دی او څني یې د څنو نورو سره په جنګ او جګړه باندې اخته او مبتلا دی، او دا په دې خاطر چې دوی د صراط مستقیم څخه کومه چې د منعوم علیهم لاره لری واقع دی، او لکه چې رسول الله صلی الله علیه وسلم یې په خپل مبارک قول کښی یادونه کړې ده، د دغو ټولو فرقو او ډلو ځای د جهنم ور دی رسول الله صلی الله علیه وسلم فرمایي:

"ستفترق امتی على ثلاث وسبعين فرقة ثنتان وسبعون في النار، وواحدة في الجنة وهي من كان على مثل ما انا عليه واصحابي"
رواه ابوداؤد، والترمذی، والنسائي وابن ماجة بسند صحیح عن ابي هريرة رض۔

(c) ketabton.com: The Digital Library

«زردی دی چې امت به می په دري او یا ړ لــو تقسیم شي چې دوه او یا به یې په اور کښې وی یعنې جهنم ته به ځي او یوه ډله به په جنت کښې وی یعنې جنت ته به ځي، او دغه ډلـه هغه څوك دی چې په داسې دین، ملت او لاره دروی کومه چې زما او زما د ملګرو (صحابه وو) طریقه، لار او دین دی»

دغه حدیث ابوداود، ترمذی، نسائي، او ابن ماجه په سېي سند سره د ابوهریره رضی الله عنه څخه روایت کړی دی -

۲- دویمه ډله د دوی څخه هغه څوك دي چې د دغه واسطې په برخه کښې یې د مبالغې نه کار اخستی دی او د خپلې غلطې عقیدې په وجه یې د واسطې څخه داسې مفهوم اخستی دی چې هغه هیڅ د واسطې مفهوم او مقصد کیدلی نه شي؛ پس دوی د همدغه غلطۍ پربنا د رسول الله صلی الله علیه وسلم مبارك ذات او د نورو انبیاوو، او نیکانو خلقو ذوات واسطې نیولی دي او دا عقیده ساتي چې الله تعالی د بندګانو هیڅ عمل نه قبلوی مګر هغه یې قبلوی چې په دغــو واسطو سره الله ته پیش ور وړی، او دغه واسطې د دوي لپاره د الله پاك په وړاندې وسیله ګرځي

(تَعَالَىٰ عَمَّا يَقُولُــونَ عُلُوًّا كَبِيرًا)

(c) ketabton.com: The Digital Library

الله منزه او مقدس ذات دی، او د پیړو لویو صفتونو څښتن دی، دوی چې څه وایی هغه دالله د شان سره مناسب نه دی. العیاذُ بالله دوی الله تعالی په داسې صفت سره متصف وګرځولو چې حتی هغه ظالم او مستبد پاچایان چې په خپلو دروازو کښې یې پیره داران او څوکیداران ودرولی وی، او د واسطو والاؤ نه په غیر بل څوک نه شی ورننوتلې هغه به هم په دغو صفتونو سره متصف نه کړې شي.

که واقعیت په نظر کښې ونیول شي نو دغه دول عقیده ساتل بیخی د الله تعر د کلام سره ضدیت لری حُکه الله پاک فرمایی:

﴿وَإِذَا سَأَلَكَ عِبَادِي عَنِّي فَإِنِّي قَرِيبٌ أُجِيبُ دَعْوَةَ الدَّاعِ إِذَا دَعَانِ فَلْيَسْتَجِيبُوا لِي وَلْيُؤْمِنُوا بِي لَعَلَّهُمْ يَرْشُدُونَ﴾ (۱)

ترجمه: او هر کله چې پو ښتنه وکړی له تا څخه بندګان ځما، له حال زما څخه. نو بیشکه زه نژدې یم، قبلوم د عا د دعاکوونکی کوم وخت چې وغواړې له ما څخه، پس و دی منی حکمونه زما او ایمان دی راوړی پر ما ریقین دی وکړی په قبول د دعا سره، بنا یې چې دوی په سمه لاره محکم پاتې شی.

(۱) بقره: ۱۸۶.

(c) ketabton.com: The Digital Library

په دغه مبارك آيت كښې د يته گوته نيول شوې ده چې الله تعالیٰ ته د رسيدو لپاره يوا ځنې واسطه په الله تعالیٰ باندې قوی او سپی ايمان لرل دی؛ او بيا په مشروع طريقه باندې د الله پاك عبادت كول دی.

د غه راز په دی مبارك آيت كښې عبادت د ايمان څخه څنگښې ذكر شوی دی، او دا په دې خاطر چې خلك د يته متوجې شی چې عمل صالح يعنی نيك عمل دېر ښايات ارزښت او اهميت لرې او د الله تعالیٰ د رضا حاصلولو او جنت ته د تللو لپاره يو ضروری شرط دی؛ او الله تعالیٰ چې په قرآن كريم كښې د كومې وسيلې ذكر كړې دې د هغې څخه هُم مقصد طاعات او نيك عملونه دي، او دا هغه يوا ځنې واسطه ده چې تا الله پاك ته نژدې كوي، او د الله تعالیٰ د رحمت دروازې درته پرانزی او جنت ته دې ورننباسی الله تعالیٰ فرمايلي دي:

﴿ يَآ اَيُّهَا الَّـذِيْنَ اٰمَنُوا اتَّقُوا اللّٰهَ وَابْتَغُوْآ اِلَيْهِ الْوَسِيْلَةَ وَجَاهِدُوْا فِیْ سَبِيْلِهٖ لَعَلَّكُمْ تُفْلِحُوْنَ ﴾ (۱)

ترجمه: اې ايمان والاؤ! وويريږې د الله تعالیٰ نه او ولټوئ خاص الله تعالیٰ ته نژدې والې په

---

(۱) مائده: ۳۵

(c) ketabton.com: The Digital Library

طاعت سره، او جهاد وکړئ په لار د الله تعالی کښی د دې لپاره چې کامیاب شئ یعنی مراد ته ورسیږی.
الله پاک د هغه جهالو او ناخبرو خلقو د سپکاوی او سپورتیا په برخه کښی چی د الله تعالی نیک بندګان یی، وسیله نیولی دی داسی فرمایلی دی:
«أُولَٰئِكَ الَّذِينَ يَدْعُونَ يَبْتَغُونَ إِلَىٰ رَبِّهِمُ الْوَسِيلَةَ أَيُّهُمْ أَقْرَبُ وَيَرْجُونَ رَحْمَتَهُ وَيَخَافُونَ عَذَابَهُ إِنَّ عَذَابَ رَبِّكَ كَانَ مَحْذُورًا» (۱)

ترجمه: هغه کسان چی دوی یی عبادت کوی «رامداد شه ورته وایی» په خپله هغوی خپل رب ته نژدې والی لټوی چی کوم یو به له دوی نه ډیر نژدې وي (الله ته) او امید لری دوی د رحمت د هغه (الله) او ویریږی د عذاب د هغه نه یقیناً ستا د رب له عذابه ویره کیدای شی.

په دغه مبارک آیت کښی دا خبره په ډاګه شوی ده چی نیک اعمال الله تعالی ته د تقرب حاصلولو یواځنۍ لار ده، او د دینه پرته بله کومه لار الله پاک ته د نژدې کیدو لپاره وجود نلری او هغه نیک بندګان چی دوی وسیله نیولی دی

---

(۱) الاسراء: ۵۷.

(c) ketabton.com: The Digital Library

هغوي په ځيله دځيل ځان لپاره دغې و سيلې ته احتياج او ارتيا لري .

دغه ناپوهه خلق په دې خاطرچې ستومانه نشي د دغو واسطو په ذواتو باندې اتکاکوى او د ځيلى غلطئ او تيروتنى پر وجه نه نيک اعمال ترسره کوى او نه د حرامو څخه ځانونه ساتى .

د مسلمانانو د خطاکيدو او انحراف لويه وجه داده چې دوئ د الله تعالى هغه مبارک قول چې په هغى کښي يې د آدم عليه السلام د ټول اولاد سردار جناب محمّد رّسول الله صلى الله عليه وسلم ته په خطاب کولو کښى فرمايلي دي :

(قُلْ لَآ اَمْلِكُ لِنَفْسِىْ نَفْعًا وَلَا ضَرًّا)(۱)

هير کړي دي او يا تر بينه هير شوې دي ، ځکه په دغه آيت کښى الله پاک فرمائيى :

پيغمبره ! دوئ ته او وايه چې زه د ځيل ځان لپاره نه د کټي رسولو مالک يم او نه د ضرر د فع کولو مالک يم .

د غه راز د رسول الله صلى الله عليه وَسَلم هغه قول چې ځيلى گرانى لور فاطمى رضى الله عنها ته يې پکښى فرمايلى دى : اى فاطمى! د ځيل ځان د نجات لپاره عمل

---

(۱) اعراف : ۱۸۸ -

(c) ketabton.com: The Digital Library

دکړه ځکه چې زه تا د الله تعالی د عذاب څخه نشم خلاص ولی. (۱)

دغه ډول د رسول الله صلی الله علیه وسلم دغه قول چې فرمایي. کله چې انسان مړشي نو دهغه عمل قطع شي مګر د دری څیزو نو ثواب ورته رسیږی چې هغه صدقه جاریه ده، علم نافع دی او ولد صالح دی چې دعا ورته کوی.

دغه حدیث چې معنایی ذکرشوه مسلم روایت کړي دي په دې باره کښې دعمر رضی الله عنه له پلوه دعباس رضی الله عنه په دعا سره وسیله نیول، او د رسول الله صلی الله علیه وسلم مبارک ذات وسیله نه نیول یوداسې قناعت بخش دلیل دي چې حتی که په نصوصو کښې دانبیاؤ او صالحینو په ذواتو باندې د وسیلې نیولو څخه منع هم نه دی راغلې، نو دغه طائفې دردپاره همدغه کافی ؤ.

دغه ډول دامام ابوحنیفه رحمة الله علیه یودیر ارزښتناک قول درمختار او دا ډول نور بعضو نورو کتابونو په دې برخه کښې داسې نقل کړي دي: «وَاکرَهُ اَنْ یَسْأَلَ الله اِلاَّ بِاللهِ» دی وایي: زه داخبره بده ګڼم چې د الله تعالی څخه پرته په

---

(۱) دغه حدیث چې معنائي ذکرشوه بخاری روایت کړی دی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

بلکه باندې د الله نه سوال شي.

همدارنګه که الله پاک ته د ذکر شويو ذواتو ذوات واسطه نيول جائز وای نو خامخا به يې ذکر په هغو د عامو نو کښې راغلې وای چې په قرآن کريم او احاديثو کښې موجودې دي.

هو: کله چې د يو مسلمان سره دا شوق پيدا شي چې الله پاک ته په وسطو سره ځان نژدې کړي نو کولې شي چې د الله پاک څخه د الله په ذات يا د هغو اعمالو د جملې څخه په يو عمل يا د الله تعالی د نومونو څخه په يو نوم، او يا د ده د صفتونو څخه په يو صفت باندې سوال وکړي.

(۳) - د مسلمانانو څخه ځنې داسې کسان دي چې هغوی د الله او بندګانو ترمنځ د غه واسطه يو رسالت ګڼي چې بيا د غه رسالت د تبليغ، تعليم او تربيې څخه عبارت بولي، دغه ډول دوی د دغه رسالت اهميت، او ورته د بشري ټولنې د ضرورت او اړتيا اندازه هم درک کړې ده، او همدا وجه ده چې دوی په ډيرې چلتۍ سره محمد رسول الله صلی الله عليه وسلم ته يعنې د رسول الله صلعم شريعت ته ور درومې ترڅو د وحې په رڼا کښې د ده په دين باندې د ځان پوهه ولو په برخه کښې دی

(c) ketabton.com: The Digital Library

(رسول الله صلی الله علیه وسلم) یوه ستره او سطره او عظیمه وسیله ونیسی. پس دوی له همدې امله د رسول الله صلی الله علیه وسلم سیرت او سنت ته لوی لکه څنګه چې قرآن کریم لولي او شعاریې په دې برخه کښې د الله پاک د غه مبارک فرمان دی:

(قَدْ جَآءَكُم مِّنَ اللَّهِ نُورٌ وَكِتَابٌ مُّبِينٌ يَهْدِي بِهِ اللَّهُ مَنِ اتَّبَعَ رِضْوَانَهُ سُبُلَ السَّلَامِ وَيُخْرِجُهُم مِّنَ الظُّلُمَاتِ إِلَى النُّورِ بِإِذْنِهِ وَيَهْدِيهِمْ إِلَى صِرَاطٍ مُّسْتَقِيمٍ) (۱)

ترجمه: یقیناً راغلی دی تاسو ته د الله له طرفه نور (رڼا یعنی محمد ص) او کتاب واضح بیان والا چې ښیوونه او هدایت کوی په هغه له هغې سره الله تعالی هغه چا ته چې تابعداری کوی د رضا دده په طرف د لارو د سلامتیا، او اوباسې دوی له تیارو (د کفر، شک، جهل، څخه نور (رڼا د ایمان، یقین، علم، ته په حکم خپل سره، او هدایت ښیودنه، کوی دوی ته په طرف د لارې سمې صافې (د توحید).

د غه ډله هماغه ناجیه فرقه ده چې په وړاندې ذکر شوی، حدیث کښې ور ته ګوته نیول شوې ده

---

(۱) مائده: ۱۵: ۱۶ -

(c) ketabton.com: The Digital Library

او د جنت زیری ورته ورکړل شوې دي .

امّا متأسفانه د دغه فرقې (ډلې) لاره ډیره زیاته سخته او ازغنه، یعنې د مشکلاتو او کړاوو نوځکه ډکه لاره ده، ځکه حقیقي اسلام غریب او نااشنا ګرځیدلی دی، او اکثرو مسلمانانو ورته شاوې اړولې دي او د ځانونه یې ورته په لرې مسافه کښې نیولي دي، او د واقعي اسلام په بدل کښې یې بدعات او خرافات معمول او مروج کړځولی دی .

د غه مصیبت او فتنه د ډیرې پخوانۍ زمانې څخه را یه دې خوا جریان لري او مصلحینو په کښې د اصلاح لپاره په ډیر تکلیف سره خپل رول لوبولی دی. عمر بن عبد العزیز رضی الله عنه د دوئ د جملې څخه په دې هکله داسې ویلي دي:

مونږ د یو داسې کار د اصلاح لپاره کار شروع کړی دی چې د الله پاک نه پرته بل هوڅوک په دغه لاره کښې مرسته نشي کولې، دا داسې یوه لاره ده چې د سپین ږیرو او مشرانو ژوند پکښې پای مومي، او واړه او صغیر هلکان پکښې ځوانۍ ته رسیږي، دې وایي: یوا طراف او باندړه چې به، یوتا ورته اونارو ا عمل ترسره کوی او د احکمات به ور باندې کوی چې دا دین دی او حال دا چې هغه به د الله (ج) په نزد

(c) ketabton.com: The Digital Library

باندې دین نه دی. »

د اسلام او مسلمانانو د غه ډول حال په باره کښې د رسول الله صلی الله علیه وسلم دیو حدیث مفهوم داسې دی:

د اسلام منونکی لکه څرنګه چې په ابتداء کښې غرباء او کمزوری ؤ، دارنګه په آخره کښې به هم غرباؤ ته پاتې وی پس نیک مرغه او مبارک دی وی حال د غریبانو.

د غو غرباؤ ته رسول الله صلی الله علیه وسلم په خپل مبارک قول کښې د جنت زیرې په دی ډول سره ورکړی دی:

« سَتَفْتَرِقُ اُمَّتِیْ عَلٰی ثَلٰثٍ وَسَبْعِیْنَ فِرْقَةً اِثْنَتَانِ وَسَبْعُوْنَ فِی النَّارِ، وَوَاحِدَةٌ فِی الْجَنَّةِ وَهِیَ: مَنْ کَانَ عَلٰی مِثْلِ مَا اَنَا عَلَیْهِ وَاَصْحَابِهٖ

دغه ناجیه فرقه « د الله پاک د عذاب څخه نجات مندونکی ډله » یقیناً هغه څوک دی چې د رسول الله صلی الله علیه وسلم د احادیثو پیرو دی، الله پاک دی ورله مرۍ مرحوم وګرځوی او د ژوندو یه ژوند کښې دی ورله برکت واچوی او د خپل قوت او طاقت په ذریعه دی ورسره مدد او مرسته وکړی ځکه همدوی دی چې د هدایت او لار ښوونی ستورې

(c) ketabton.com: The Digital Library

او مشالونه دی، او د تقوی او سمی لاری په لور بلو نکی او داعیان دی، چا چې د دوی سره دښمنی کړې ده نوهغوی هلاک شوی دی، او چا چې د دوی پیروی پریښې ده نوهغوی گمراه شوی دی، د دوی دعوت بالکل علنی او ښکاره دی، او د حق په لار کښی د ملامت شوی و د ملامتیا څخه نه و یریږی.

او س نوره خبره شیخ الاسلام ابن تیمیه (رح) ته پریږ دو چې د دغه واسطه په هکله ارزښت ناکه رساله (الواسطة بین الحق والخلق) کښی تشریح او روښانه کړې.

دا رساله د دې وړ ده چې په طلاؤ یعنی په سرو زرو سره و لیکل شی او مسلمانان یې په پوره سوچ او فکر سره و لولی تر څو د غفلت د خوب څخه راښیدار شی او د نصرت، قوت او سرلوړی په لوری گامونه اوچت کاندې او د انبیاوو او نورو نیکانو بندگانو قبرو نو ته نه یې د لاو پرې وتل، او په عاجزئ، ذلت او سر ښکته کولو سره یې د دربارونو د دروازو مسح کول او ښکلول پریږدی.

وصلی الله علی سیدنا محمّد معلم الخیر، وعلی آله وصحبه وسلم.

محمود مهدی الاستانبولی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيْمِ

(قُلِ الْحَمْدُ لِلّٰهِ وَسَلٰمٌ عَلٰى عِبَادِهِ الَّذِيْنَ اصْطَفٰى آللّٰهُ خَيْرٌ اَمَّا يُشْرِكُوْنَ) (۱) اَمّا بعد:

دغه رساله د هغو د ؤو کسانو د بحث په باره کښې د پرېکړې په غرض لیکل شوې ده کوموچې یو بل سره په ځینو مئنځ کښې مباحثه درلوده، او یو کس د دغو دوارو څخه وویل:

د الله پاك او د مومنانو ترمنځ خامخا یوې واسطې ته ضرورت دی ځکه مومن د دغه واسطې څخه پرته الله پاك ته د تقرب او رسیدو توان او وس نه لري.

د الله ج او بندګانو ترمنځ د واسطې معنی

الحمد لله رب العلمين - ثنا او ستاینه یوازې الله لره ده چې رب د مخلوقاتو دی. که د دې خبرې مقصد دا وي چې مومن ته د الله تعالی د حکم په رارسولو کښې حتما یوې واسطې ته ضرورت دی؟

(۱) سورة نمل (۵۹) ترجمه: ووایه ای محمده! چې ټولې ثنا ګانې او ستاینې خاص الله لره دي او سلام دی په هغه بندګانو د ده چې غوره کړي دي الله آیا الله غوره دی یا هغه څه چې شریکوي یې د دی د الله سره.

(c) ketabton.com: The Digital Library

نو دا يوه پر ځاۍ او حقه خبره ده، ځکه مخلوق په دې نه پوهيږي چې الله پاك د کوم شي سره مينه لري، په کوم بانديې خوښيږي، د کوم عمل په تر سره کولو بانديې يې امر کړى دى، او د کوم شي د کولو څخه يې منع کړې ده، او د غه راز د هغو د ستانو لپاره يې څه ډول درجې او نعمتونه تيار کړي دي، او د هغو د ښمنانو لپاره يې د کوم کاپه کولو سره د عذاب ورکولو وعده کړې ده، او دا رنګه هغه عذابونه په څه ډول او څنګه دي.

د غه ډول مخلوق ته د الله تعالى د اسماؤ حسنى (ښکلو نومونو) او عاليه صفاتو د پيژندلو په برخه کښې چې عقل د هغو د معرفت څخه عاجز دى، معلومات نه ؤ، د غه راز د دې نور امثال دي چې انسان هغه حاصلول ور باندې د انبياؤ عليهم السلام پودې کوم چې الله جل جلاله هغو بندګانو ته را ليږلي دي ارتباط او اړه تيا لرى.

پس هغه کسان چې د پيغمبرانو پيرو او ور باندې ايمان لرونکي دي هم دوى هدايت مندونکي او هغه کسان دي چې د الله پاك پرنز د باندې د درنښت او قرب مقام لري او په دنيا او اخرة کښې دا وچتو درجو او عزت خاوندان دي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

اَمّا هغه څوک چې د انبیاؤ مخالفین دی هغوی په یقیني توګه لعنتیان دی او په دنیا او آخرت کښې د خپل پروردګار د هدایت څخه محروم او بې برخې دی

چا چې قرآن و لوستلو او عمل یې ور باندې وکې نه به ګمراه شي او نه به بد بخت شي

په دې برخه کښې رب العزت داسې فرمایلي دي :

﴿یٰبَنِیۡۤ اٰدَمَ اِمَّا یَاۡتِیَنَّکُمۡ رُسُلٌ مِّنۡکُمۡ یَقُصُّوۡنَ عَلَیۡکُمۡ اٰیٰتِیۡ فَمَنِ اتَّقٰی وَاَصۡلَحَ فَلَا خَوۡفٌ عَلَیۡهِمۡ وَلَا هُمۡ یَحۡزَنُوۡنَ ـ وَالَّذِیۡنَ کَذَّبُوۡا بِاٰیٰتِنَا وَاسۡتَکۡبَرُوۡا عَنۡهَاۤ اُولٰٓئِکَ اَصۡحٰبُ النَّارِ هُمۡ فِیۡهَا خٰلِدُوۡنَ ۔﴾ (۱)

ترجمه: ای اولاد د آدم علیه السلام که راغلو تاسو ته پیغمبران ستاسې له جنس نه چې بیانوی په تاسو باندې آیتونه زمونږ نو هر هغه کس چې ځان یې وساتلو د بدو کارونو نه او خپل عمل یې اصلاح کړو نو نه به وی هیڅ ویره په دوی او نه به دوی غمژن کیږی ۔

او هغه کسان چې زمونږ آیتونو ته یې نسبت د دروغو

---

(۱) اعراف : ۳۵، ۳۶

(c) ketabton.com: The Digital Library

وکړو او سرکشي یې وکړه د تیلولو د هغې نه هم دغه کسان او سیدونکی دا ور (یعني دوزخ) دی، دوی په دغه اورکښې همیشه وی.

همدغه ډول الله تعالیٰ فرمایی:

(فَإِمَّا يَأْتِيَنَّكُمْ مِنِّي هُدًى فَمَنِ اتَّبَعَ هُدَايَ فَلَا يَضِلُّ وَلَا يَشْقَى، وَمَنْ أَعْرَضَ عَنْ ذِكْرِي فَإِنَّ لَهُ مَعِيشَةً ضَنْكًا وَنَحْشُرُهُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ أَعْمَى قَالَ رَبِّ لِمَ حَشَرْتَنِي أَعْمَى وَقَدْ كُنْتُ بَصِيرًا، قَالَ كَذَلِكَ أَتَتْكَ آيَاتُنَا فَنَسِيتَهَا وَكَذَلِكَ الْيَوْمَ تُنْسَى) (۱)

ترجمه: پس که راغی ز ماله طرفه تاسو ته هدایت نو هر چاچی متابعت وکړو د هدایت څما پس نه به دی گمراه کیږی (په دنیاکی)، او نه به بد بخت شی (په آخرت کښی)، او هر چاچی ز ماله یاده مخ وگرځاوه، پس بیشکه د ده ته دی تنګ ژوندون (گزران)، او پورته به کړو مونږ دلره په ورځ د قیامت کښی ړوند، و به وایی (دغه ړوندکافر) ای ربه څما ولې دي پاخولم زه ړوند حال داچې زه بینا وم (په دنیا کښی)، و به وایی دغه شان راغلی وی تاته آیاتونه څمونږ پس هیرکړی وی تا هغه، او هم دغه شان به نن ورځ ته هم هیرکړی شی.

---

(۱) طه: ۱۲۳ - ۱۲۶ -

(c) ketabton.com: The Digital Library

دغه ډول د دوزخیانو د حال بیانولو

په لړ کښې الله تعا دا سې فرمایلي دي:

(كُلَّمَا أُلْقِيَ فِيهَا فَوْجٌ سَأَلَهُمْ خَزَنَتُهَا أَلَمْ يَأْتِكُمْ
نَذِيرٌ، قَالُوا بَلَىٰ قَدْ جَاءَنَا نَذِيرٌ فَكَذَّبْنَا وَقُلْنَا
مَا نَزَّلَ اللَّهُ مِن شَيْءٍ إِنْ أَنتُمْ إِلَّا فِي ضَلَالٍ
كَبِيرٍ) (۱)

ترجمه: هر کله چې وغورځولی شي د دوزخ ته یوه ډله (د منکرانو) نو پوښتنه به وکړي له هغوی نه څوکیداران (پیره داران) د دوزخ، آیا نه وو راغلی تاسو ته (ای منکرانو) ویروونکی (پیغمبر په دنیا کښې) نو وبه وایي (منکران) هو په تحقیق راغلی وو مونږ ته ویروونکی خو دروغژن وباله مونږ دی او وویل مونږ (هغوی ته چې) نه دی رالیږلی الله هیڅ شی نه یئ تاسی مګر په ګمراهی لویه کښې.

دَغه ډول الله تعالی فرمایلي دي:

(وَسِيقَ الَّذِينَ كَفَرُوا إِلَىٰ جَهَنَّمَ زُمَرًا حَتَّىٰ
إِذَا جَاءُوهَا فُتِحَتْ أَبْوَابُهَا وَقَالَ لَهُمْ

---

(۱) سورة ملك: ۸، ۹ -

(c) ketabton.com: The Digital Library

خَزَنَتُهَا أَلَمْ يَأْتِكُمْ رُسُلٌ مِّنكُمْ يَتْلُونَ
عَلَيْكُمْ آيَاتِ رَبِّكُمْ وَيُنذِرُونَكُمْ لِقَاءَ يَوْمِكُمْ
هَٰذَا ۚ قَالُوا بَلَىٰ وَلَٰكِنْ حَقَّتْ كَلِمَةُ الْعَذَابِ
عَلَى الْكَافِرِينَ - (١)

ترجمه: روان به کړی شي کافران ر په ټېل وهلوسره جهنم ته ډلې ډلې تر هغه وخته پورې چې راشي دوئ دوزخ ته، نو پرا به نستي شي دروازې دهغې، او به وايي دوی ته محافظان (څوکيداران) دد غه دوزخ آيا نه ؤ راغلي تاسی ته رسولان ستاسی دجنس نه چې لوستل به دغه رسولانو پر تاسی آيتونه د قرآن د رب ستاسی، او ويرول به دوی تاسی لره له ملاقات دد غه ورځې ستاسی نه، ؤ به وايي دوی (کفار) ولې نه راغلي ؤ مونږ ته او لوستلي يې ؤ مونږ ته، ليکن ثابت شو حکم د عذاب پر کافرانو.

ابن عباس رضی الله عنهما د قرآن کريم د معمول گرځولو په برخه کښی داسی ويلي دی:

چا چې قرآن ولوستلو او هغه څه چې په قرآن کريم کښې دی په هغې يې عمل وکړ نو الله پاک يې متکفل دی نه به په دنيا کښې گمراه او بې لاری شي او نه به په آخرت کښې بد بخت بدمرغه شي

---

(١) سورة الزمر: ٧١ -

(c) ketabton.com: The Digital Library

رسولان د الله او بندګانو ترمنځ د احکامو رسولو په برخه کښې واسطې دي .

الله جل جلاله په خپل مبارک کتاب قرآن کریم کښې فرمايلي دي:

﴿وَمَا نُرْسِلُ الْمُرْسَلِينَ إِلَّا مُبَشِّرِينَ وَمُنذِرِينَ فَمَنْ آمَنَ وَأَصْلَحَ فَلَا خَوْفٌ عَلَيْهِمْ وَلَا هُمْ يَحْزَنُونَ . وَالَّذِينَ كَذَّبُوا بِآيَاتِنَا يَمَسُّهُمُ الْعَذَابُ بِمَا كَانُوا يَفْسُقُونَ﴾ . (۱)

ترجمه: او نه لیږو مونږ رسولان مګر زیری کونکي (مؤمنانو ته په نعیم سره) او ویره ورونکي (کفارو ته له جحیم څخه)، پس هر چا چې ایمان راوړه او اصلاح یې کړه (عمل په طاعت سره)، نو نه به وي هیڅ قسم ویره پر دوی باندې او نه به دوی خفه کیږي، او هغه کسان چې دوی نسبت د دروغو کوي آیتونو زمونږ ته ورسیږي دوی ته عذاب په سبب د هغې چې دوی فاسقان دو .

هم دغه ډول الله تعالی د قرآن کریم په بل ځای کښې فرمايلي دي :

﴿إِنَّا أَوْحَيْنَا إِلَيْكَ كَمَا أَوْحَيْنَا إِلَىٰ نُوحٍ وَالنَّبِيِّينَ مِن بَعْدِهِ وَأَوْحَيْنَا إِلَىٰ إِبْرَاهِيمَ وَإِسْمَاعِيلَ

---

(۱) د انعام سورة : ۴۸ او ۴۹ نمبر آیتونه .

(c) ketabton.com: The Digital Library

وَاسْحٰقَ وَيَعْقُوْبَ وَالْاَسْبَاطِ وَعِيْسٰى وَ
اَيُّوْبَ وَيُوْنُسَ وَهٰرُوْنَ وَسُلَيْمٰنَ وَاٰتَيْنَا
دَاوٗدَ زَبُوْرًا، وَرُسُلًا قَدْ قَصَصْنٰهُمْ عَلَيْكَ
مِنْ قَبْلُ وَرُسُلًا لَّمْ نَقْصُصْهُمْ عَلَيْكَ
وَكَلَّمَ اللّٰهُ مُوْسٰى تَكْلِيْمًا، رُسُلًا مُّبَشِّرِيْنَ
وَمُنْذِرِيْنَ لِئَلَّا يَكُوْنَ لِلنَّاسِ عَلَى اللّٰهِ
حُجَّةٌ بَعْدَ الرُّسُلِ. (۱)

ترجمه: بيشکه چې مونږ وحې کړې ده تا ته لکه څنګه چې وحې کړې وه مونږ نوح عليه السلام ته او نورو انبياؤ ته پس له هغه نه، او وحې کړې ده مونږ ابراهيم ته او اسمعيل ته او اسحٰق ته او يعقوب ته، او اولاد هغوى او عيسىٰ ته او ايوب ته او يونس ته او هارون او سليمان ته، او ورکړې وو مونږ داود ته زبور، او وحې کړې وه مونږ ډېرو رسولانو ته چې بيان کړي دي مونږ د هغوى تا ته مخکښې له دينه او نورو ډېرو رسولانو ته چې هغوى مونږ نه دي بيان کړي تا ته او خبرې کړې دي الله تعالىٰ موسىٰ سره خبرې کول او ليږلي مودي رسولان زيري ورکونکي او ويره ورکونکي د دې لپاره چې نه وي خلکو لره په الله باندې دليل او بهانه پس د ليږلو د رسولانو نه.

---

(۱) سورة النساء: ۱۶۳-۱۶۵.

(c) ketabton.com: The Digital Library

هم دا رنګه الله تعالیٰ فرمایي:

«اَللّٰهُ يَصْطَفِيْ مِنَ الْمَلٰٓئِكَةِ رُسُلًا وَّمِنَ النَّاسِ» (۱)

ترجمه: الله غوره کوي را لیږلي شوي له فرښتو او له خلکو نه.

او دا د دغه ټولو ملتونو د پیروانو لخوا نه لکه مسلمانان یهودیان او نصرانیان شول، په اتفاقي توګه یو منلې شوې حقیقت دی، ځکه دوی ګرد د الله او بنده ګانو ترمنځ د الله له طرفه د حکم او خبر رسولو په برخه کښې د واسطو په ثبوت باندې چې هغه واسطې د انبیاؤ علیهم السلام څخه عبارت دي قائل دي.

پس د دغه واسطو څخه چې څوک منکر شي هغه د دغه ټولو ملتونو او ادیانو د پیروانو په نزد په اتفاق سره کافر دی.

هغه سورتونه چې الله پاک په مکه مکرمه کښې نازل کړي دي، لکه سورة انعام، اعراف او د (الر) او (حم) او (طس) والا سورتونه، او دې په شان نور سورتونه شو، په دغو کښې د هغه مضامینو بیان دی کوم چې د دین اصول او بنسټونه دي لکه

---

(۱) سورة حج: ۷۵ -

(c) ketabton.com: The Digital Library

په الله او رسول نو د الله او په ورځ د آخرت باندې ایمان لرل شو -

الله تعالی د خپلو پیغمبرانو سره د نصرت او کومک کولو قیصې او د غه راز یې د کافرانو د هلاکت د څرنګوالي قیصې چې پیغمبران یې د روغ ژن کښلی وو بیان کړي دي او فرمایلي دي :

﴿ وَلَقَدْ سَبَقَتْ كَلِمَتُنَا لِعِبَادِنَا الْمُرْسَلِينَ. إِنَّهُمْ لَهُمُ الْمَنْصُورُونَ - وَإِنَّ جُنْدَنَا لَهُمُ الْغَالِبُونَ ﴾ (۱)

ترجمه: او بیشکه مخکښې صادره شوې ده وعده زمونږ د پاره د رالیږل شویو بندګانو زمونږ، چې بیشکه پیغمبران هم دوی ته به مدد ورکولی شي، او بیشکه لښکري زمونږ خامخا هم دوی غالبه ربریالی، دي (په کافرانو)

هم د غه ډول الله تعالی فرمایلي دي:

﴿ إِنَّا لَنَنْصُرُ رُسُلَنَا وَالَّذِينَ آمَنُوا فِي الْحَيَاةِ الدُّنْيَا وَيَوْمَ يَقُومُ الْأَشْهَادُ ﴾ (۲)

ترجمه: بیشکه چې مونږ خامخا مدد کوو له خپلو رسولانو سره او ر مدد کوو له، هغو کسانو سره چې ایمان یې راوړي دي په ژوند د دنیا کښې او په هغه ورځ چې قائمیږي به شي، و به دریږي، شاهدان (له ملائکو، انبیاوو، او مومنانو)

---

(۱) سورة صفت: ۱۷۱-۱۷۳ - (۲) سورة مؤمن ۵۱ -

(c) ketabton.com: The Digital Library

پر منکرانو باندی.

او پیغمبران هغه پوول واسطی دی چی د دوی اطاعت، پیروی او تابعداری حتمی او ضروری ده لکه چی الله تعالیٰ فرمایلی دی:

(وَمَا أَرْسَلْنَا مِنْ رَّسُوْلٍ إِلَّا لِيُطَاعَ بِإِذْنِ اللهِ)(۱)

ترجمه: او مونږ نه دی لیږلی هیڅ رسول مګر لیکلی مودی، د دې لپاره چی د ده حکم د یې او منلی شی د الله په حکم سره.

او همدارنګه الله تعالیٰ فرمایلی دی:

(قُلْ إِنْ كُنْتُمْ تُحِبُّوْنَ اللهَ فَاتَّبِعُوْنِيْ يُحْبِبْكُمُ اللهُ) (۲)

ترجمه: وو وایه ای محمده! دوی ته، که چیری یئ تاسی چی محبت کوئ له الله سره نو پس ځما تابعداری وکړئ، نو محبت به وکړی الله پاک له تاسو سره.

همدغه پوول الله تعالیٰ فرمایلی دی:

(فَالَّذِيْنَ آمَنُوْا بِهٖ وَعَزَّرُوْهُ وَنَصَرُوْهُ وَاتَّبَعُوا النُّوْرَ الَّذِيْ أُنْزِلَ مَعَهٗ أُولٰٓئِكَ هُمُ الْمُفْلِحُوْنَ -) (۳)

---

(۱) نساء: ۶۴-(۲) آل عمران: ۳۱ - (۳) اعراف: ۱۵۷

(c) ketabton.com: The Digital Library

ترجمه: پس هغه کسان چې ایمان یې راوړ په ده (محمد) او تعظیم یې وکړ ده ته او مدد یې وکړ ده ته او پیروي یې وکړه د هغه نور (رڼا) چې نازل کړی شوی ده د ده سره، دغه ستایلي شوی کسان هم دوی خلاصی موندونکی دی.

او د قران کریم په بل آیت کښې الله تعالیٰ فرمایلي دي

(لَقَدْ كَانَ لَكُمْ فِي رَسُولِ اللهِ أُسْوَةٌ حَسَنَةٌ لِّمَنْ كَانَ يَرْجُو اللهَ وَ الْيَوْمَ الْآخِرَ وَ ذَكَرَ اللهَ كَثِيرًا) (۱)

ترجمه: بیشکه ده تاسو لره په (کارد) رسول الله کښې پیروي نیکه د هغه چا له پاره چې امید لري د ثواب الله (وامید لري) د ثواب او نعمتونو د روستنۍ ورځې (قیامت) او یاد وي الله لره ډیر.

غَيرِ مَشرُوع وَاسطه

که د واسطې څخه یې مقصد داوي چې د بنده له پاره حتماً داسې واسطې ته ضرورت دی چې ورله په جلب منافع کښې او دفع د اضرار وکښې واسطه او مرستندوی وګرځي او بنده دغه واسطې ته د مثال په توګه د روزي د نصرت

---

(۱) سورة احزاب: ۲۱ -

(c) ketabton.com: The Digital Library

او هدایت غوښتلو په برخه کښې رجوع کونکی او وسی او د حاجت سرکولو په امید تر ینه د خپلو حاجتو نو د پوره کولو سوال وکړی، نو دا هغه عظیم او خطرناك قسم شرك دی چې الله پاك د هم د غه شرك په اساس مشرکان کافران بللی دی ځکه چې دوی اد الله تعالیٰ نه په غیر بل څوك متصرفین او سفارشیان نیولی وُ او هغوی یې د نفع او نقصان، مالکان ګڼل، او حال دا چې سفارش د الله تعالیٰ د اذن او اجازی پوری اړه لری، الله پاك په دی باره کښې داسې فرمایلی دی:

(اَللّٰهُ الَّذِیْ خَلَقَ السَّمٰوٰتِ وَالْاَرْضَ وَمَا بَیْنَهُمَا فِیْ سِتَّةِ اَیَّامٍ ثُمَّ اسْتَوٰی عَلَی الْعَرْشِ مَا لَکُمْ مِّنْ دُوْنِهٖ مِنْ وَّلِیٍّ وَّلَا شَفِیْعٍ اَفَلَا تَتَذَکَّرُوْنَ) (۱)

ترجمه: الله هغه ذات دی چې پیدا یې کړل اسمانونه او ځمکه او هغه څه چې په منځ د دی دواړو کښې دی په شپږ ورځو کښې بیا استویٰ وکړه ده په عرش باندې نشته دی تاسو لره بی له ده نه بل څوك دوست او سفارش کونکی، ایا پند نه قبلوئ تاسو؟.

دارنګه الله تعالیٰ فرمایلی دی:

---

(۱) سورة السجدة: ۴ .

(c) ketabton.com: The Digital Library

(وَاَنْذِرْ بِهِ الَّذِيْنَ يَخَافُوْنَ اَنْ يُّحْشَرُوْا اِلٰى رَبِّهِمْ لَيْسَ لَهُمْ مِّنْ دُوْنِهٖ وَلِيٌّ وَّلَا شَفِيْعٌ لَّعَلَّهُمْ يَتَّقُوْنَ.) (۱)

ترجمه: او ويره وه په دې قرآن سره هغو كسانو لره چې ويريږي له دينه چې جمع به كړی شي د وی خپل پرورد ګار ته، نه به وی دوی لره سوا دالله نغر نه دوست چې كومكی او نه سفارشی (شفاعت كونكی) دوی له پاره چې دوی پرهيز ګاری وكړی.

فرښتو او انبياؤ سره د تكليف لرې كولو واك نشته.

په دی هكله الله تعالی فرمايی:

(قُلِ ادْعُوا الَّذِيْنَ زَعَمْتُمْ مِّنْ دُوْنِهٖ فَلَا يَمْلِكُوْنَ كَشْفَ الضُّرِّ عَنْكُمْ وَلَا تَحْوِيْلًا. اُولٰٓئِكَ الَّذِيْنَ يَدْعُوْنَ يَبْتَغُوْنَ اِلٰى رَبِّهِمُ الْوَسِيْلَةَ اَيُّهُمْ اَقْرَبُ وَيَرْجُوْنَ رَحْمَتَهٗ وَيَخَافُوْنَ عَذَابَهٗ اِنَّ عَذَابَ رَبِّكَ كَانَ مَحْذُوْرًا.) (۲)

ترجمه: ووا يه (ای محمده!) دوينه (چې را وبلئ تاسو هغه كسان چې تاسو ور باندې سوا دالله نه دمدد ګارانو ګمان كوئ پس هغوی اختيار نه لری د تكليف لرې

---

(۱) انعام: ۵۱- (۲) الاسراء: ۵۶، ۵۷-

(c) ketabton.com: The Digital Library

کولو تاسو نه، او نه د اسانه ولو او بدله ولو اختیار لري. هغه کسان چې د وی یې عبادت کوی (را مد د شـه ودنه وایی) په خپله هغوی خپل رب ته نزدې والی لټوی چې کوم یو به له دوی نه ډیر نژدی وی (الله ته) او امید لری دوی د رحمت د هغه (الله) او ویریږی د عذاب د هغه نه یقینا ستاد رب له عذابه ویره کیدل شي.

هم د غه راز الله تعالیٰ فرمایلي دی:

(قُلِ ادْعُوا الَّذِينَ زَعَمْتُمْ مِنْ دُونِ اللَّهِ لَا يَمْلِكُونَ مِثْقَالَ ذَرَّةٍ فِي السَّمَاوَاتِ وَلَا فِي الْأَرْضِ وَمَا لَهُمْ فِيهِمَا مِنْ شِرْكٍ وَمَا لَهُ مِنْهُمْ مِنْ ظَهِيرٍ، وَلَا تَنْفَعُ الشَّفَاعَةُ عِنْدَهُ إِلَّا لِمَنْ أَذِنَ لَهُ) الآیه - (۱)

ترجمه: و دا یه (دوبیته ای محمده!) وبولئ تاسو هغه معبودان چې گمان به کاوه تاسو (په دوی باندې د آلهه ؤ) په غیر د الله نه چې دوی اختیار نه لری د یوی ذری په اندازه، نه په اسمانونو کښی او نه په ځمکه کښی او نشته دی هیڅ حصه او شراکت د دوی د غو معبودانو لره په آسمان او ځمکه کښی (پورته او ښکته) او نشته دی د غه الله لره د دوی نه هیڅوک

(۱) سورة سبأ: ۲۲، ۲۳ -

(c) ketabton.com: The Digital Library

مددګار، او کټه نه رسوی شفاعت او سفارښت په نزد دالله، مګر شفاعت د هغه چاچې اجازه ورکړي الله هغه ته، یا د هغه چا لپاره چې د هغه په حق کښی د شفاعت کولو اجازت وشی.

د سلفو یوې ډلې ویلی دی: ځنی قومونه وو چې هغوئ به د هغو حاجتو نو د سرکولو له پاره عیسی علیه السلام او عزیر علیه السلام او د فرښتې بللی، نو الله پاک د وی ته د دې حقیقت څرګند ه و نه وکړه چې فرښتې او انبیاء نه د دوی نه د تکلیف لری کولو واك لری، او نه د دوی نه د تکلیف د بدله ولو اختیار لری، بلکښی هغوی په خپله الله پاك ته د نژ دی کید و او تقرب هڅه کوی او د الله تعالی د رحمت حاصله ولو په امید دی، او د هغه د عذاب نه په ویره کښی دی.

په الوهیت سره د فرښتو او انبیاؤ نیول کفر دی، الله تعالی فرمایلی دی:

(مَا كَانَ لِبَشَرٍ اَنْ يُؤْتِيَهُ اللّٰهُ الْكِتَابَ وَالْحُكْمَ وَالنُّبُوَّةَ ثُمَّ يَقُوْلَ لِلنَّاسِ كُوْنُوْا عِبَادًا لِّيْ مِنْ دُوْنِ اللّٰهِ وَلٰكِنْ كُوْنُوْا رَبَّانِيِّيْنَ بِمَا كُنْتُمْ تُعَلِّمُوْنَ الْكِتٰبَ وَبِمَا كُنْتُمْ تَدْرُسُوْنَ، وَلَا يَاْمُرَكُمْ اَنْ تَتَّخِذُوا الْمَلٰٓئِكَةَ وَالنَّبِيّٖنَ اَرْبَابًا

(c) ketabton.com: The Digital Library

أَيَأْمُرُكُم بِالْكُفْرِ بَعْدَ إِذْ أَنتُم مُّسْلِمُونَ (١)

ترجمه: مناسب نه دی هیڅ بشر لره چې و د کړی
الله پاک هغه ته کتاب او پوهه په دین او د پیغمبری
او بیا ووایي خلقو ته چې تاسی زما بندګان (عبادت
کوونکی) شئ بې له الله څخه، لیکن (داسی کس وائي) شئ
تاسو الله والا خلق (عالمان عاملان) په سبب د دی چې
ښوونه کوئ د الله د کتاب، او په سبب د دې چې تاسو
زده کوئ کتاب، او امر نه کوی تاسو ته (پیغمبر) چې
و نیسئ تاسو پرښتې او پیغمبران حقدار د بندګی، آیا
حکم به کوی تاسو ته په کفر سره پس له هغې چې تاسی
مسلمانان شوی یئ.

الله پاک په دی مبارکو آیتونو کښې دا خبره روښانه
کړه ملائکې او انبیاء د بندګۍ او عبادت حقدار ګڼل
کفر دی پس څوک چې پرښتې او پیغمبران په داسی
توګه واسطې نیسي چې د مصیبتونو د لرې کولو په
وخت کښې ورته د رامد دشه آوازونه کوی، په دوی
باندې کوی (ما فوق الاسباب ترینه) د ګټو د لاسته
راوړلو او ضرر د فع کولو غوښتنه کوی، له دوی نه
د ګناه د مغفرت، د زړه له پاره د هدایت، او دغه راز
د مشکلاتو د حل او د روزی د پراخ والي په برخه کښې

(١) سُورَةُ آل عمران: ٧٩، ٨٠

(c) ketabton.com: The Digital Library

سوال کوی نو د غه شخص د ټولو مسلمانانو په اتفاق سره کافر ګڼل کیږی. (۱)

علماء د رسول الله صلی الله علیه وسلم او امت ترمنځ یی یواځی د اسلام د تبلیغ په ساحه کښی واسطې دی.

کله څوک د انبیاؤ نه روسته دینی عالمان د رسول اکرم صلی الله علیه وسلم او د ده د امت ترمنځ په دې شان د واسطو په توګه قبلوی چی عالمان د وبته دین رسوی، په دین یی پوهه وی، ادب ور ته ور ښای

(۱) کله چی پر ښتو او انبیاؤ په حق کښی دا عقیده ساتل چی د وی د عبادت حقدار دی کفر بلل کیږی، نو بیا د هغو کسانو د کفر په برخه کښی څه سوال پیدا کیږی چی هغوی د دوی نه په غیر په مخلوق کښی نورکسانا و کاهنی بوتی او داسې نور شیان د الله تعالی سره د الله په صفاتو کښی شریک او د عبادت مستحق بولې - او چې کله پیغمبران د اسمانو نه پرته او ملائکې د الله د حکم او د رکړې شوی صلاحیت څخه سوا د خیر او شر رسولو په برخه کښی د ځان او بل له پاره اختیار نه لری او د الله په حضور کښی خپلې بې وسۍ څرګندوی او د عبادت نه یې سر غړونه د ځان لپاره جرم ګڼی نو بل به څوک وی چی هغه به د الله پاک په صفاتو کښی د الله سره برخه وال وی او یا به د اختیار خاوندوی. په قرآن کریم په دې اړه زښته زیات آیتونه وجود لری- (ژباړن)

(c) ketabton.com: The Digital Library

او متقتدیٰ په صفت د هغوی د خبرو پیروی کیږی، نورا خبره یې درسته او پرځای ده ځکه دغه کسان د دینی علوم پوهان چی کله په یوه مسئله باندی را جمع شی او اتفاق وکړی، نو اجماع یې په قطعی او یقینی توګه حجت ده ځکه چی دوی ټول په اجتماعی ډول سره په ضلالت باندې نه غونډیږی.

او که چرته د دوئ تر منځ په کوم شی کښی اختلاف ولیدل شی نو حکم یې د الله تعالیٰ په کتاب (قران مجید) کښی او د رسول الله صلی الله علیه وَسَلم په احادیثو کښی لټول پکاردی چی هغې ته یی رجوع وکړی ځکه چی یو یې په یوا ځې ځان په مطلق ډول سره معصوم نه دی بلکښی د رسول الله صلی الله علیه وسلم نه پرته نور په ټولو خلقو کښی د هر کس د کلام یعنی خبرو یوه برخه یی د منلو وړیی، منل کیږی او یوه برخه یی د منلو وړ نه وی، پریښودل کیږی.

د علماؤ د مقام په هکله رسول الله صلی الله علیه وسلم فرمایلي دي:

«العلماء ورثة الانبیاء، فان الانبیاء لم یورثوا دینارا ولا درهما وانما ورثوا العلم فمن اخذه فقد اخذ بحظ وافر.» جزء من حدیث رواه ابوداؤد والترمذی بسند صحیح.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ترجمه: علماء د پیغمبرانو وارثان دی او شک نشته چې پیغمبرانو د ځانه روسته دینار او درهم په میراث سره نه دی پرېښودی بلکېنې هغوی په یقیني توګه سره پرېښی دی نو چاچې د غه علم واخست او زده یې نو ده پوره برخه ترلاسه کړه. دا د هغه حدیث جز دی چې ابوداود او ترمذي په صحیح سند سره روایت کړی دی.

او څوک چې د مجازي پاچا، د وزیرانو او مرستیالانو په شان چې پاچا او رعیت په منځ کېنې د وساطت ونډه لري، د الله او مخلوق ترمنځ هم د غه ډول واسطې په دی شان سره ثابته وي چې د غه واسطې الله تعالی ته د مخلوق اړتیاوې وړاندې کوي او الله د دغو واسطو په وساطت او سفارش سره بندګانو ته لارښوونه کوي او روزي ورکوي، پس په دې اساس مخلوق خپلې غوښتنې هغوی ته (واسطوته) وړاندې کوي، او هغوی په دې باره کېنې بیا د الله تعالی څخه سوال کوي او مثال یې داسې دی لکه څنګه چې د پاچایانو په وړاندې د واسطې قرار لري چې د غه واسطې په دې خاطر چې له نورو خلقو په نسبت د پاچایانو په نزد د اعتبار له پلوه ځانګړې مرتبې لري. نو ددې د اولس یعني رعیت اړتیاوې هم پاچایانو ته په

(c) ketabton.com: The Digital Library

گوته کوی او هم یې د پوره کولو مطالبه او غوښتنه کوی، او عام خلق یعنی اولس خپلې مطالبې د غو واسطو (وزیرانو او مرستیالانو) ته وړاندې کوی، او دا له دې امله چې د پاچا نه مستقیماً نیغ په نیغه، سوال کول ورته یا بې ادبي معلومیږي، او یا دا چې په مستقیمه توګه [ځینې] د حاجت منولخوا د پاچا نه په غوښتنه کښې ورته واسطوته په مراجعه کولو [کښې] کار یا ته فائده وی ځکه دغه واسطې (مشیران، وزیران او مرستیالان) د حاجت منو په پرتله سره د پاچا په نزد خاص او نژدې مقام لری.

پس هغه څوک چې په دغه ترتیب سره د واسطو په ثبوت باندې عقیده لری، نو هغه کافر او مشرک دی، او واجب دی چې د توبې او بیستلو غوښتنه تربېنه وشی که توبه یې وویستله ښه ده، او که توبه یې ونه ویستله نو قتل یعنی وږنی وژلی شی.

او دا هغه کسان دی چې خالق یې د مخلوق سره تشبیه کړی دی او الله (ج) سره یې شریکان پیدا کړی دی؟ او په قرآن کریم کښې په دغو کسانو باندې رد کول په دومره زیاته اندازه سره لیدل کیږي چې په دغه فتوی کښې ځای کیدلی نه شی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

دخلکواو پاچایانو ترمنځ واسطې درې دوله دي.

د پاچایانو او خلکو ترمنځ چې کومې واسطې قرارلري د هغې درې وجې دي:

لومړۍ وجه دا ده چې دغه داسطې پاچا ته د خلکو د حال احوال څخه کوم چې پاچاته په هغې باندې علم نه وي خبر ودکوي، نوکه څوک وايي چې الله (ج) د بنده ګانو په احوال باندې نه خبریږي مګرهله خبر شي چې څینې ملائکې او انبیاء او یا نورڅوک ورته د بنده ګانو د حال څخه اطلاع ورکړي، نو داسړي کافر دی. ځکه چې الله پاک په پټو یعنې په ورو او ډیرپټو خبرو باندې پوهیږي، او هغه څه چې په ځمکه اوآسمان کښې پټ دي د الله پاک د علم څخه خارج نه دي (وَهُوَ السَّمِيعُ الْبَصِيرُ) دا الله ښه آوریدونکی او ښه لیدونکی دی (الله) په مختلفو ژبو سره د بېلا بېلو حاجتونو د غوښتلو په برخه کښې ناري او فریاد ونه آوري، او د یو آواز اوریدل، دی د بل آواز د اوریدلو څخه نه منع کوي، دغه راز دی په کثرت د سوالو نو سره غلطیږي نه، او د غوښتو نکو په غوښتنه سره خفه کیږي نه.

دویمه وجه دا ده چې پاچا د معاونینو (مرستیالانو) د مرستې نه پرته، نه د ملت د چارو تد بیرکولی شي او نه د د ښمنانو په مقابل کښې د. فاع کولي شي نو هغما

(c) ketabton.com: The Digital Library

ورته د معاونینو او مرستیالانو د نیولو ضرورت وي
ځکه چې دی بې وسې او کمزوری دی او الله جل جلاله د ده غه
ناقصو صفتونو څخه پاک دی د چا کومک او مرستې ته احتیاج
نه لري؛ الله تعالی فرمایلي دي؛
(قُلِ ادْعُوا الَّذِينَ زَعَمْتُمْ مِنْ دُونِ اللهِ
لَا يَمْلِكُونَ مِثْقَالَ ذَرَّةٍ فِي السَّمٰوٰتِ وَلَا فِي
الْأَرْضِ وَمَا لَهُمْ فِيهِمَا مِنْ شِرْكٍ وَمَا لَهُ
مِنْهُمْ مِنْ ظَهِيرٍ.) (۱) ترجمه یوځل محکیني شوی
ده وړ دی کتل شي.

د غه ډول الله تعالی فرمایلي دي:

(وَقُلِ الْحَمْدُ لِلّٰهِ الَّذِي لَمْ يَتَّخِذْ وَلَدًا وَّ
لَمْ يَكُنْ لَّهُ شَرِيكٌ فِي الْمُلْكِ وَلَمْ يَكُنْ
لَّهُ وَلِيٌّ مِّنَ الذُّلِّ وَكَبِّرْهُ تَكْبِيرًا.) (۲)
ترجمه: ووایه ټوله ستاینه الله تعالی لره ده هغه ذات
لره ده چې نه یې ولد نیولی دی او نه ورسره څوک په
بادشاهۍ کښې شریک شته دی، او نه ورلره څوک
مددګار شته د بې وسۍ له وجې نه لکه چې (کتاب بیان
وایي) او په لویي سره یا د کړه الله لره (هر وخت)
په لویي کامله سره.

---

(۱) سبا: ۲۲ - (۲) سورة بنی اسرائیل: ۱۱۱ -

(c) ketabton.com: The Digital Library

رشاه صاحب په موضح القرآن کښې ليکي: په الله
باندې بې وسي يعنې چې رته راځي نه چې مددګار
ته يې ضرور پيښ شي، ژباړن
(ج)
د اسبابو په عالم کښې چې څه موجودات دي الله
د هغو ټولو خالق، پالونکی او مالک دی او هيڅ چاته احتياج
نه لري غني او بې پروا دی، او دالله تعالی نه ماسوا چې
هر څوک دي هغوی ټول الله پاک ته محتاج دي.
اما کوم چې پاچايان دي هغوی د خپلو مرستيالانو
معاونت ته احتياج او اړتيا لري بلکښې حقيقت دا دی
چې د دې په بادشاهۍ کښې د هغوی سره برخه وال کي
(والله (ج) يو دی د ده سره هيڅوک په سلطنت (واکمنۍ)
کښې شريک نشته لَآ اِلٰهَ اِلَّا اللّٰهُ وَحْدَهٗ لَا شَرِيْكَ لَهٗ
لَهُ الْمُلْكُ وَلَهُ الْحَمْدُ وَهُوَ عَلٰى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيْرٌ.
د ر يمه وجه دا ده چې پاچا تر هغه وخت پورې چې د بل
چا له پلوه تشويق نه شي د ده سره د ملت په حق کښې
د فائدې، احسان او شفقت کولو قصد نه پيدا کيږي نو
کله چې پاچا سره دې ارتباط يا د خپلو ناصحينو (مشاورينو)
له خوا چې د پاچا د محبوبيت خيال ور سره وي مخاطب شي
او باور نه په دې مورد کښې په داسې توګه د يو چا
له خوا مشوره ورکړل شي چې د پاچا سره هم اميد پيدا
شي، او هم ور سره خوف (ويره) پيدا شي، نو بيا د غه وخت

(c) ketabton.com: The Digital Library

د پاچا په عزم او ارادہ کښي د ملت دارتیاوو د رفع کولو په باب چمتو والی رامنځ ته شي، او دا یا له دی امله چي د ناصح او مشیر سپارښتنه ده په زړه باندی اثر (اغیزه) کړي وی، او یا دا چي د مشوره ورکونکی د وینا تر تاثیر لاندی کومي چي تشویق او تخویف د دواړه افاده کوونکی دی.

اما الله تعالیٰ ذکر د واشیاوو رب او مالک دی، او موږ چي څومره په خپل اولاد باندي ترحم لری، الله پاک د دی څخه هم زیات په خپلو بندګانو باندی مهربان دی!

د غه ډول د ټولو اشیاوو خلقت د الله پاک د ارادی پوری اړه لری که الله پاک د کوم څیز د پیدا کیدو اراده کړي وی نو هغه په وجود کښي راځی او که الله تعالیٰ یی اراده نه وی کړي نو د هغه وجود بیا امکان نه لری.

او د (الله) چي کله د ځينو بندګانو له پاره ذکر شوی ترتیب د ځینو نورو کسانو پوری مربوط کړی وی نو بیا د غه کسان د هغوی سره مرسته پیل کړی، دعا کول ورته شروع کړی او په دی برخه کښي ورته په سفارش بنا وکړی او دغسی د دی نور امثال هم واخله، پس دا الله تعالیٰ هغه ذات دی چي د دغه ټولو شیانو خالق دی، او دا هغه ذات دی چي د احسان کوونکی د عاګوی او سفارش والا په زړه کښي یی د دعا، سفارش او نیکی کولو اراده پیدا کړی ده.

(c) ketabton.com: The Digital Library

او د دې امکان هم نشته چې داسې څوك دې موجود وي چې هغه دې الله (ج) لره د هغې اراده پرخلاف باندې مجبور کړي او يا دې هغه الله پاك ته په هغه څه باندې خبر ورکړي چې الله پاك په هغې باندې (العياذ بالله) علم نه درلود. او داسې څوك هم نشته چې هغه الله پاك لره د اميد او ويرې ورکولو سبب وګرځي او هم دغه وجه ده چې رسول الله صلى الله عليه وسلم فرمايلي دي:

لا يقولن احدكم اللهم اغفرلي ان شئت...الخ يعني

ستاسو څخه يو کس دې داسې نه وايي چې: اى الله! که ستا خوښه وي نو بخښنه راته وکړه، اى الله! که ستا خوښه وي را باندې رحم وکړه. بلکښې په يقين سره دې سوال کوي ځکه چې الله پاك مختار دى څوك يې مجبورولې نشي.

شفاعت د الله پاك د اذن پورې اړه لري

سفارشيان به د الله تعالى په حضور کښې د هغه د اجازې نه پرته لکه چې الله (ج) فرمايي سفارش نه شي کولی (مَنْ ذَا الَّذِىْ يَشْفَعُ عِنْدَهٗ اِلَّا بِاِذْنِهٖ.) (۱) څوك دى هغه کس چې سفارش به وکړي په نزد د ده مګر په اجازت د ده. او الله پاك فرمايلي دي:

---

(۱) سورة بقره: ۲۵۵

(c) ketabton.com: The Digital Library

(قُلِ ادْعُوا الَّذِيْنَ زَعَمْتُمْ .... الاية (۱)
همدارنګه الله تعالیٰ فرمایلي دي: (وَلَا يَشْفَعُوْنَ
اِلَّا لِمَنِ ارْتَضٰى) (۲) شفاعت به نه کوي مګر د هغه چا له
پاره چې الله پرې راضي شوی وي. پس دا خبره يې په
ډاګه کړه چې هر هغه څوک چې په غير د الله (ج) څخه
بللي شي، هغه نه واکمن دي او نه ورلره د الله په
واکمنۍ کښې برخه شته او نه دي د الله لپاره معاون دی
او شنځ نشته چې سفارش يې د الله د اذن پرته کټه نه
شي رسولی.

اما پاچايان داسې نه دي، ځکه د پاچايانو په حضور
کښې سفارش کونکي کله د قدرت خاوندان وي، کله ورئيا (ملګري؟)
سره په سلطنت يعنې واکمنۍ کښې شريکان وي او کله د
پاچايانو سره په دولتي چارو کښې مرستيالان او کومکيان
وي. نو د غه کسان او د دوی نه علاوه نور کسان
پرته له دې چې د پاچا څخه اجازه واخلي د پاچا په وړاندې
سفارش کوي او د پاچا له خوا يې سفارش منل کيږي
او دا کله له دې امله چې پاچا ورته احتياج لري، او کله
له دې وجې نه چې پاچا ترسېنه ويره حس کوي، او کله
يې ورله د هغه احسان او انعام په مقابل کښې د بدلې
او مکافات په توګه قبول چې د دوی د پاچا سره کړي وي

(۱) سورة سبا: ۲۲-۲۳ (۲) سورة انبياء: ۲۸.

(c) ketabton.com: The Digital Library

بناءً دی دخپلو نبیانو او خوی سفارش له دی وجی نه قبلوی
چی دی خپلو نبیانو خوی ته احتیاج لری ځکه د خوی او نبیانو
مخالفت یی ارو مرو په ضرر تما میږی، د غه راز دی خپل
نوکر سفارش هم نه ردکوی، ځکه که ردکوی یی نو د ده
داویره پیدا کیږی چی پایه یی د امر څخه سر غړه و نه
وکړی، او یا به ده ته په زیان رسولو کښی کوښښ وکړی
د بندګانو ټول خپل منځی سفارشات په همدی
ترتیب سره صورت مومی، پس هیڅ یو کس د بل چا سفارش
نه قبلوی مګر له دی امله یی قبلوی چی یا یی ترینه تمه
کیږی او یا یی ترینه ویره کیږی. او الله تعالی هیڅ چا ته
تمه نه لری، د هیڅ چا نه ویریږی نه، او هیڅ چا ته احتیاج
نه لری، بلکښی هغه غنی ذات دی، او فرمایلی یی دی:

(اَلَا اِنَّ لِلّٰهِ مَنْ فِی السَّمٰوٰتِ وَمَنْ فِی الْاَرْضِ
وَمَا یَتَّبِعُ الَّذِیْنَ یَدْعُوْنَ مِنْ دُوْنِ اللّٰهِ
شُرَکَاءَ اِنْ یَّتَّبِعُوْنَ اِلَّا الظَّنَّ وَاِنْ هُمْ اِلَّا
یَخْرُصُوْنَ - قَالُوا اتَّخَذَ اللّٰهُ وَلَدًا سُبْحٰنَهٗ
هُوَ الْغَنِیُّ لَهٗ مَا فِی السَّمٰوٰتِ وَمَا فِی الْاَرْضِ (۱)

ترجمه: خبردار یقینا د الله تعالی په اختیار کښی دی
هغه څوک چی په اسمانونو کښی دی، او هغه څوک چی په
ځمکه کښی دی. او تابعداری نه کوی هغه کسان چی په غیر

(۱) سورة یونس: ۶۶ - ۶۸

(c) ketabton.com: The Digital Library

د الله نه شریکانولره بولي، او تابعداری نه کوی دوی مګر د ګمان، او نه دی دوی مګر دروغژن، ا ټکل کاروونه کوی ... وایی دوی نیولی دی الله تعالی ولد (ناز ولی) پاك دی الله تعالی، دی بې نیازه دی، خاص ده لره دی هغه څه چې په آسمانونو کښې دی او هغه څه چې په ځمکه کښې دی.

او مشرکانو چې کوم سفارشیان نیولی دی دوی د هم دغو مشرکانوله خوا سفارشیان ګڼل کیږی، الله تعالی فرمایلی دی:

(وَيَعْبُدُونَ مِنْ دُونِ اللَّهِ مَا لَا يَضُرُّهُمْ وَلَا يَنْفَعُهُمْ وَيَقُولُونَ هَؤُلَاءِ شُفَعَاؤُنَا عِنْدَ اللَّهِ قُلْ أَتُنَبِّئُونَ اللَّهَ بِمَا لَا يَعْلَمُ فِي السَّمَاوَاتِ وَلَا فِي الْأَرْضِ سُبْحَانَهُ وَتَعَالَى عَمَّا يُشْرِكُونَ - (۱)

ترجمه: او بندګی کوی دا خلق په غیر د الله نه د هغه چا چې نه ضرر رسولی شی د دوی ته او نه نفع رسولی شی دوی ته، او وایي دوی چې دا کسان سفارشیان زمونږ دی د الله تعالی په دربار کښې، ووایه ته آیا تاسو خبروړکوئ الله تعالی ته د هغه څه چې نه دی پوهه په هغې باندی په آسمانونو کښې او نه په ځمکه کښې (یعنی دا سې شی هیڅ نشته)، پاك دی الله تعالی او ډیر لوی دی له هغو اشیاؤ څخه چې دوی یې شریکوی د الله (ج) سره. او هم دا ډنګه الله تع

(۱) سورة یونس: ۱۸

(c) ketabton.com: The Digital Library

فرمایلي دي:

(فَلَوْلَا نَصَرَهُمُ الَّذِيْنَ اتَّخَذُوْا مِنْ دُوْنِ
اللهِ قُرْبَانًا اٰلِهَةً ط بَلْ ضَلُّوْا عَنْهُمْ وَذٰلِكَ
اِفْكُهُمْ وَمَا كَانُوْا يَفْتَرُوْنَ.) (١)

ترجمه: پس ولې مرسته و نه کړله دوی سره هغو
چې نیولي وو دوی هغوی لره معبودان بې له الله نه
د پاره د نژدېوالي الله ته بلکښې ورک شول (دغه
په وخت کښې) له دوی څخه او هم دا دی دروغ ددوی
او هغه څه چې تړي یې دوی (پر الله).

۲ او د مشرکانو د عقائدو نه د خبر ورکولو په لړکې
یې داسې فرمایلي دي:

(مَا نَعْبُدُهُمْ اِلَّا لِيُقَرِّبُوْنَا اِلَى اللهِ زُلْفٰى الآيه (٢)

ترجمه: (او وایي دوی: عبادت نه کوو مونږ ددوی
مګر ددې له پاره چې نژدې کړي دوی مونږ الله تعالی
ته په مرتبه د قرب کښې.

دغه راز الله تعالی فرمایلي دي:

(وَلَا يَاْمُرَكُمْ اَنْ تَتَّخِذُوا الْمَلٰٓئِكَةَ وَالنَّبِيّٖنَ
اَرْبَابًا.) الآية (٣)

۳ او هم داسې نګه یې فرمایلي دي:

(قُلِ ادْعُوا الَّذِيْنَ زَعَمْتُمْ مِّنْ دُوْنِهٖ

---

(١) سورة احقاف: ٢٨ (٢) سورة زمر: ٣ (٣) ال عمران: ٨٠

(c) ketabton.com: The Digital Library

فَلَا يَمْلِكُونَ كَشْفَ الضُّرِّ عَنْكُمْ وَلَا تَحْوِيلًا۔
أُولَٰئِكَ الَّذِينَ يَدْعُونَ يَبْتَغُونَ إِلَىٰ رَبِّهِمُ
الْوَسِيلَةَ أَيُّهُمْ أَقْرَبُ وَيَرْجُونَ رَحْمَتَهُ
وَيَخَافُونَ عَذَابَهُ إِنَّ عَذَابَ رَبِّكَ كَانَ
مَحْذُورًا۔ (۱)

مگر سفارش والا او دعا کونکی صرف هغه ډول سَفَاش
او دعا کولی شی دکوم په باره کښی چی ورته اجازه شوی
وی، پس دی هغه ډول شفاعت نه شی کولی دکوم څخه
چی منع راغلی یی، لکه د مشرکانو په حق کښی سَفارش
کول او ورله بخښنه غوښتل شو، الله تعالیٰ فرمایلی دی:

(مَا كَانَ لِلنَّبِيِّ وَالَّذِينَ آمَنُوا أَنْ يَسْتَغْفِرُوا
لِلْمُشْرِكِينَ وَلَوْ كَانُوا أُولِي قُرْبَىٰ مِنْ بَعْدِ مَا
تَبَيَّنَ لَهُمْ أَنَّهُمْ أَصْحَابُ الْجَحِيمِ، وَمَا كَانَ
اسْتِغْفَارُ إِبْرَاهِيمَ لِأَبِيهِ إِلَّا عَنْ مَوْعِدَةٍ
وَعَدَهَا إِيَّاهُ فَلَمَّا تَبَيَّنَ لَهُ أَنَّهُ عَدُوٌّ
لِلَّهِ تَبَرَّأَ مِنْهُ إِنَّ إِبْرَاهِيمَ لَأَوَّاهٌ حَلِيمٌ۔) (۲)

ترجمه: نه دی روا پیغمبر لره او نه مسلمانانو لره چی
بخښنه و وغواړی د مشرکانو له پاره اګر که وی دوی خاوندان
د خپلوۍ پس له هغې نه چی ښکاره شوه د دیته چی دوی
دوزخیان دی، او نه وه بخښنه غوښتل د ابراهیم (ع) د خپل

---

(۱) بنی اسرائیل: ۵۷ (۲) التوبة: ۱۱۳،۱۱۲ -

(c) ketabton.com: The Digital Library

پلار له مکر په سبب د وعدی وه چی کړی یی وه (پلار) هغه
وعده د ده (ابراهیم) سره بس هر کله چی ښکاره شوه ابراهیم
ته چی دی دښمن د الله دی نو بیزاره شو هغه نه بیشکه
ابراهیم خامخا ډیر نرم زړی او صبرناک وُ - او دغه رول الله
تعالیٰ د منافقانو په هکله فرمایلی دی:

(سَوَآءٌ عَلَیۡهِمۡ اَسۡتَغۡفَرۡتَ لَهُمۡ اَمۡ لَمۡ تَسۡتَغۡفِرۡ
لَهُمۡ لَنۡ یَغۡفِرَ اللّٰهُ لَهُمۡ) (۱)

ترجمه: برابره خبره ده په حق د دوی کښی که ووغواړی
ته بخښنه د دوی له پاره (وکه یی) و نه غواړی د دوی
له پاره، هیڅ کله به و نه بخښی الله دوی لره.

او په صحیح حدیث کښی ثابته شوی ده چی الله پاک
خپل پیغمبر د مشرکانو او منافقانو په حق کښی د بخښنی
غوښتلو څخه منع کړی دی، او د دی خبری څخه یی خبر
ور کړی دی چی دی (الله) د و یته بخښنه نه کوی (او
فرمایلی یی دی:

(اِنَّ اللّٰهَ لَا یَغۡفِرُ اَنۡ یُّشۡرَكَ بِهٖ وَیَغۡفِرُ مَا
دُوۡنَ ذٰلِكَ لِمَنۡ یَّشَآءُ) (۲)

ترجمه: یقینا الله پاک نه بخښی چی شرک او کړی شی
د هغه سره، او بخښی هغه گناهونه چی کم دی د دینه
هغه چالره چی اراده و فرمایی د مغفرت یی. د غه رول ئی

---

(۱) منافقون: ۶ (۲) سورة النسآء: ۴۸ -

(c) ketabton.com: The Digital Library

فرمایلي دي:

﴿ وَلَا تُصَلِّ عَلَىٰ أَحَدٍ مِّنْهُم مَّاتَ أَبَدًا وَلَا تَقُمْ عَلَىٰ قَبْرِهِ إِنَّهُمْ كَفَرُوا بِاللَّهِ وَرَسُولِهِ وَمَاتُوا وَهُمْ فَاسِقُونَ ﴾ (۱)

ترجمه: او هیڅ کله مه کوه مونځ (د جنازې) په هیڅ تن له دغو (منافقانو) چي مړشي، او مه دریږه په قبر د ده (د دعاء استغفار، یا تدفین دا هتمام له پاره) بیشکه دغه (منافقان) کافران شوي دي په الله تعالیٰ او په رسول د هغه، او مړه شوي دي دوی په داسي حال کښي چه دوی نافرمان وه. همدا رنګه الله تعالیٰ فرمایلي دي:

﴿ ادْعُوا رَبَّكُمْ تَضَرُّعًا وَخُفْيَةً ۚ إِنَّهُ لَا يُحِبُّ الْمُعْتَدِينَ ﴾ (۲)

ترجمه: وبولئ تاسي خپل رب لره (هر وخت) په زارئ عذر او په پټه سره بیشکه چي الله نه خوښوی تیریدونکي (له شرعي حدودو نه په دعا کښي). او په دعا کښي د شرعي حدود څخه تجاوز دا دی چي بنده دالله پاک څخه د هغه کار کول غواړي چي الله پاک هغه کار نه کوي د مثال په توګه دی نبي نه دی او د الله پاک څخه د پیغمبري مقام غواړي، یا د مشرکانو له پاره د مغفرت سوال کوي او داسي نور شوا و یا داچي د الله پاک څخه د ګناه او د

---

(۱) سورة توبه: ۸۴ (۲) اعراف: ۵۵

(c) ketabton.com: The Digital Library

معصیت سوال کوی لکه په کفر، فسق او نا فرمانی کولو سره د الله (ج)، نه د کومك غوښتنه کوی، پس سفارش کوونکی هغه څوك دی چې الله پاك ورته د سفارش کولو اجازه کړی وی، او بیا دی هغه ته د دغه غوښتنه کولو شوی په دغه غوښتنه (دعاء) کښې ګناه نه وی، که چرته یوتن یې داسې څه وغواړی چې ورته مناسب نه وی نو بیا په هغې باندې تینګار نه کوی لکه چې هغوی پسه هغې باندې د تینګار کولو څخه لکه چې الله تعالی فرمایی معصوم دی:

(اِنَّ ابْنِیْ مِنْ اَهْلِیْ وَاِنَّ وَعْدَكَ الْحَقُّ وَ اَنْتَ اَحْكَمُ الْحٰكِمِيْنَ.) (۱)

ترجمه: بیشکه زما ځوی زما د اهل څخه دی، او بې شکه وعده ستا سوحقه ده، او ته د ټولو حکم کوونکی یې، بیا الله پاك وفرمایل:

(یٰنُوْحُ اِنَّهٗ لَيْسَ مِنْ اَهْلِكَ اِنَّهٗ عَمَلٌ غَيْرُ صَالِحٍ فَلَا تَسْئَلْنِ مَا لَيْسَ لَكَ بِهٖ عِلْمٌ اِنِّیْ اَعِظُكَ اَنْ تَكُوْنَ مِنَ الْجٰهِلِيْنَ. قَالَ رَبِّ اِنِّیْ اَعُوْذُ بِكَ اَنْ اَسْئَلَكَ مَا لَيْسَ لِیْ بِهٖ عِلْمٌ وَ اِلَّا تَغْفِرْ لِیْ وَ تَرْحَمْنِیْ اَكُنْ مِّنَ الْخٰسِرِيْنَ). (۲)

ترجمه: ای نوحه! یقینا دی ستا د اهل څخه نه دی

---

(۱) سورة هود: ۴۵ (۲) هود: ۴۶، ۴۷

ځکه چې دی د داسې عمل والا دی چې نیک نه دی، پس دُعَا مه غواړه زما نه د هغه چا په باره کښې چې نشته دی تالره د هغه (د ایمان) په باره کښې یقین بیشکه زه پند درکوم تا ته چې (نه) شې ته له جاهلانو څخه وویل ده: (نوح) ای ربه څما! یقینا زه پناه غواړم پتا سره له دې چې سوال وکړم له تا نه د هغه چا په باره کښې چې نشته مالره د هغه په ایمان باندې یقین او که ته بخښنه و نه کړې ماته او رحم و نه کړې په ما باندې نو شم به زه له زیان کارانو نه.

او هر سفارش کونکی، او دعا والا چې د الله پاک په
کوی د هغه سفارش
دربارکښې سوال او سفارش او دعا د الله تعالی د قضا قدر او مشیت پورې اړه لري پس د الله هغه ذات دی چې قبلونکی د سفارش دی او اجابت کونکی د دعا دی او هغه ذات دی چې د سبب او مسبب دواړو خالق دی او دا دعا هغو اسبابو د جملې څخه ده کوم چې د الله تعالی له طرفه مقدر شوی دی.

پس کله چې حقیقت په دې ترتیب سره دی بیا نو محض اسباب مؤثر کڼل بې له دې چې مؤثر حقیقي ته یې نسبت وشي، شرک في التوحید کڼل کیږي او د سبب څخه په دې وجه کار نه اخستل چې په دې برخه کښې یې سببیت تثبیت نه دی دا د عقل تنقیص

(c) ketabton.com: The Digital Library

او نیمگړ تیا وجه ده او په کُلّي توګه د اسبابو څخه سترګې پټول چې هیڅ وجود نه لري داد شریعت بې اعتباره ګڼل او ورباندې داغ لګول دي، بلکینې په بنده باندې دا لازم دي چې دی به متوکل علی الله او سیږي او دده څخه به سوال او غوښتنه کوي او امید به ترینه ساتي او دا ځکه چې الله پاک د بنده د مشکل د حل له پاره د مخلوق دعا او ځنې نور شیان چې خوښ یې وي اسباب مقرر کړي دي.

دَادُنیٔ په حق کښې دَاعلیٰ له طرفه دُعــا غوښتل او دغه راز بالعکس دواړه مشروع طریقې دي

دعا غوښتل یوه مشروع او جائزه طریقه ده چې د لوړې مرتبې خاوندیې د ټیټې درجې د خښتن له پاره کولې شي او د ټیټې درجې والا یې د لوړې درجې خاوند په برخه کښې کولې شي لکه چې دانبیاؤ علیهم السلام څخه به د شفاعت او دعا غوښتنه کیده او دغه راز مسلمانانو د استسقاء یعنی د باران کیدلو په برخه کښې د رسول الله صلی الله علیه وسلم څخه د سفارښت او دعا غوښتنه کړې وه(۱) او همدارنګه بیا د رسول الله صلی الله علیه وسلم څخه بعد عمر رضی الله عنه او نورو مسلمانانو په ګډه سره د

---

(۱) دادا علیٰ له طرفه د ادنیٰ په حق کښې د دعا کولو مثالونه

(c) ketabton.com: The Digital Library

استسقی په باره کښې د نبي علیه السلام تره عباس رضی الله عنه د دعا کولو له پاره غوره که او ورباندې یې کړه -
د غه راز د ټول خلك به د قیامت په ورځ د انبیاوو علیهم السلام څخه د شفاعت غوښتنه کوي چې محمد رسول الله صلی الله علیه وسلم په دوئ کښې ډېر د وسفارش کوونکو سردار دی، او د یو شمیر خاصو سفارشونو ویاړ هم د همدغه په برخه دی، امّا د دې سره سره بیا هم په صحیحو کښې د رسول الله صلی الله علیه وسلم څخه دا خبره ثابته ده چې ده فرمایلي دي: (۱)
«اذا سمعتم المؤذن فقولوا مثل ما یقول ثم صلوا علیّ فانه من صلی علیّ مرة صلی الله علیه عشرا ثمّ سلوا الله لی الوسیلة فانها درجة فی الجنة لا تنبغی الا لعبد من عباد الله وأرجو ان اکون ذلك العبد فمن سأل الله لی الوسیلة حلت له شفاعتی یوم القیامة» - (۲) یعنی کله چې تاسې د مؤذن څخه اذان آورئ نو تاسې ورسره هغه څه و وایئ چې هغه یې وایي (د اذان کلمات ورسره تکرار وئ) او بیا وروسته پر ما باندې درود ووایئ ځکه هغه

---

(۱) دا دلیل له پلوه د اعلی درجې د غوښتنې له پاره د دعا غوښتلو مثالونه ذکر کیږي - (ژباړن) -

(۲) دا یوازې مسلم روایت کړی دی -

(c) ketabton.com: The Digital Library

څوك چې پر ما باندې يو وار درود ووايي الله پاك په هغه باندې لس كرته درود واي بيا ورپسې دالله تعالى څخه زما له پاره وسيله وغواړئ حكه د غه وسيله په جنت كښې يوه درجه ده چه د الله تعالى د بندگانو څخه د يو بنده له پاره اختصاص شوې ده، او زه هيله كوم چې دغه بنده زه وو وسم پس څوك چې زما لپاره دالله پاك څخه وسيله وغواړي نو د قيامت په ورځ زما د شفاعت له پاره مستحق وگرځيده.

د غه راز عمر رضي الله عنه چې كله د عمرې كولو لپاره تللو او رسول الله صلى الله عليه وسلم ورته په مخه ښه ويله نو عمر رضي الله عنه ته يې و فرمايل: (يَا أَخِي لَا تَنسَنِي مِنْ دُعَائِكَ) (۱) اى زوروره كه! ما په د عاكښې له ياده مه او باسه.

پس نبي عليه السلام د خپل امت څخه غوښتي دي چې د ده له پاره دعا وغواړي، ليكن دغه غوښتنه د دې جهلې څخه نه ده چې دې كښې دخپلو امتيانو څخه سوال كوي بلكښې دى دوى ته په دې باندې د داسې امركوي لكه څرنګه چې دې ورته د نورو نيكو اعمالو په باره كښې په كوموچې ثواب حاصليږي، امركوي، د رسول الله صلى

(۱) د دې حديث په سند كښې عاصم بن عبد الله دئ او هغه ضعيف دئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

الله علیه وسلم له پاره د خپلو امتیانو په ټولو اعمالو کښې چې د دوی له خوا تر سره کیږي د دوی په شان اجر ئ ځکه د رسول الله صلی الله علیه وسلم څخه ثابته ده چې ده فرمایلي دي: مَنْ دَعَا اِلیٰ هُدیٰ ..... الخ

یعنی چا چې د نیکۍ په لوري بلنه ورکړه نو ده لپاره د هغو کسانو د ثواب په اندازه اجر دئ چې د ده تابعداري وکړه بې له دې چې د دوی په اجر کښې څه کموالی راشي او څوک چې د ګمراهۍ په لوري بلنه ورکوي نو پر ده باندې به د هغه چا د ګناه په اندازه ګناه پیټی کیږي چې د ده پیروي کړې وي بې له دې چې د دوی د ګناهونو په بار کښې څه کموالی راشي.

پس په داسې حال کښې چې رسول الله صلی الله علیه وسلم د هر نیک عمل په لوري خپل امت ته بلنه ورکړې ده، نو د ده له پاره د دوی په ټولو هغو اعمالو کښې چې په هغې کښې د ده تابعداري کړې دي، د دوی په شان اجر دی.

دغه ډول کله چې دوی په رسول اکرم صلی الله علیه وسلم باندې درود وائي، نو الله پاک په هر یو د هغوی باندې لس ځلې درود وائي رحمت لیږي، او د رسول الله صلی الله علیه وسلم له پاره د دوی د اجر په شان اجر حاصلیږي او دا ځکه خبره ده چې الله پاک د رسول الله صلی الله علیه وسلم

(c) ketabton.com: The Digital Library

په حق کښې د دوی د دعا اجابت کوي او شک نشته چې الله تعالیٰ د دغه دعا په واسطه سره دوی ته ثواب یعنې بدله ورکوي، او کومه فائده چې رسول الله صلی الله علیه وسلم ته رسیږي هغه د دغه دعا په واسطه سره د الله تعالیٰ د لوري نعمت کرځي.

دُعا دَاعِیْ او مَدْعوٌّ له دُواړو ته کټه رسوي

د رسول الله صلی الله علیه وسلم څخه په صحیح حدیث کښې ثابته ده چې ده فرمایلي دي: داسې یو سړی نشته چې دی د خپل ورور له پاره په غیاب کښې دُعا کوي مګر داچې الله پاک هغې له یوه فرښته مقرره وي چې هر واري دی د خپل ورور له پاره کومه دعا کوي نو د غه مقرره شوي فرښته وائي: آمین او ستا له پاره دي هم دو مره وي.

په یو بل حدیث کښې راغلي دي: «اَسْرَعُ الدعاءِ دعوة غائبٌ لغائبٍ» (۱) یعنې ډیره زیاته د قبول د دعا په غیاب کښې د یو چا له پاره دعا کول دي.

پس د بل له پاره په دعا غوښتلو سره داعي (دعا کونکی) او مدعوٌّ له (د چا له پاره چې دعا غوښتل کیږي) دواړو

---

(۱) منذري، ذهبي، او څنو نورو حدیث پوهانو د غه حدیث ضعیف بللي دي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ته کتبه رسیږی اګرچې د عاکونکی په د تیه کښې د هغه چا فتح چې دعاوس له غوښتل کیږي تیت هم وی، له دی امله مؤمن چې کله دخپل ورور په حق کښی کومه دعاکوی نو په هغی سره هم ده ته فائده حاصلیږی او هم پری هغه چا ته فائده رسیږی چې دعاورله غوښتل کیږي۔

پس چاچې بل ته وویل: زما له پاره دعاوکړه او په سره یې خپل ځان اود عاکونکی دواړو ته کتبه رسو ل مقصد ؤ، نو دي او هغه مسلمان ورور یې دواړه د نیکۍ او تقوی په برخه کښې د یو بل مرستیالان وګرځیدل ځکه ده خپل دعاکونکی رورر د مطلوب په لوس و هڅاوه او د هغه څه ترسره کولو ته یې متوجه که چې د دواړو له پاره پکښې فائده او کتبه ده۔

پس غوښتونکی په دعاسره د داسی فعل چې دواړو ته پکښې فائده وی د هغه چا په شان دی چې بل ته په نیکۍ او تقوی سره امرکوی چې بیا مامور ته د دغه عمل په انجامولو سره هم ثواب رسیږی او آمر ته هم د ګ د ثواب په اندازه ثواب حاصلیږی ځکه چې د غه مامور یې دی نیک عمل ته رابللی دی، او بالخصوص د هغو دعاګانو په برخه کښې لکه چې الله تعالیٰ فرمایلی دی بنده ته مامور کی هغوي شوی دی: (وَاسْتَغْفِرْ لِذَنْبِكَ وَلِلْمُؤْمِنِينَ وَالْمُؤْمِنَاتِ)(۱)

(۱) سورة محمد: ۱۹

(c) ketabton.com: The Digital Library

ترجمه: او بخښنه اوغواړه دګناه هغې او د پاره د مؤمنانو سړیو او مؤمناتو ښځو په دې کښې الله پاک په استغفار سره امر کړی دی او بیا یې فرمایلی دی:

وَلَوْ أَنَّهُمْ إِذْ ظَلَمُوا أَنْفُسَهُمْ جَاءُوكَ فَاسْتَغْفَرُوا اللَّهَ وَاسْتَغْفَرَ لَهُمُ الرَّسُولُ لَوَجَدُوا اللَّهَ تَوَّابًا رَحِيمًا

(۱) - ترجمه: او که چیری دا دوی له کوم وخت چې ظلم وکړه دوی په ځانونو خپلو راغلی وی تا ته پس بخښنه غوښتی وی دوی له الله څخه او بخښنه غوښتی وی پیغمبر د دوی له پاره نو خامخا به موندلې وه دوی الله تعالی لره ښه قبلونکی د توبې ډیر رحم والا.

په دې آیت کښې الله پاک دعا موخلقو د استغفار او د دوی په حق کښې یې د رسول الله صلی الله علیه وسلم د استغفار دواړو ذکر کړی دی، او په هغه بل آیت کښې رسول الله صلی الله علیه وسلم ته د دې امر شوی دی چې دی د مؤمنانو سړیو او مؤمناتو ښځو له پاره بخښنه وغواړي ولې دا خبره دیاوني وړده چې الله پاک مخلوق ته د دې امر نه دی کړی چې دوی دغه مخلوق له پاره دداسې شی سوال وکړي چې الله پاک مخلوق ته په هغې سره د سوال کولو امر نه وی کړی بلکښې الله پاک چې بنده ته د کوم شي امر کړی دی هغه فعل دی او که ترک دی تعمیلول یې د الله تعالی عبادت او طاعت دی

---

(۱) سورة النساء: ع ۲

(c) ketabton.com: The Digital Library

او د فاعل په حق کښې دا صلاح، سعادت او دغه راز الله تعالی ته د نږدې کت وسیله او سبب دی.

پس کله چې دی د غه فعل ترسره کړي نو د الله پاک د لوړې د لوی احسان او انعام (پیرزوینې) مستحق وګرځي او د ټولو نه ستر احسان چې الله پاک په بنده ګانو باندې دغې پیرزوینه کړې ده هغه دا ایمان د قبلولو په برخه کښې ورته هدایت او توفیق ورکول دی چې دغه ایمان د قول او عمل څخه عبارت دی او د طاعتونو او نیکیو په کولو سره زیات والی مومي، نو هر کله چې بنده د خیر کار (نیک عمل وکړي)، نو په ایمان کښې یې زیادت راشي او دا هغه حقیقي انعام دی د کوم یادونه چې د الله تعالی په دې مبارک قول کښې شوې ده:-

(صِرَاطَ الَّذِيْنَ اَنْعَمْتَ عَلَيْهِمْ ـ) (۱)

ترجمه: (لاره) د هغو کسانو چې تا انعام کړی دی په هغوی باندې۔ او دا رنګه د الله تعالی په دې قول کښې یادونه شوې ده:

(وَمَنْ يُّطِعِ اللّٰهَ وَالرَّسُوْلَ فَاُولٰٓئِكَ مَعَ الَّذِيْنَ اَنْعَمَ اللّٰهُ عَلَيْهِمْ) ـ (۲)

ترجمه: او هر څوک چې د الله او د الله د رسول ومنې نو دغه کسان به (په جنت کښې) د هغو کسانو سره وي چې

---

(۱) فاتحه: ۷ (۲) نساء: ۶۹

(c) ketabton.com: The Digital Library

انعام کړي دي الله پر هغوی باندی.

اما دا خبره چی د دنیا نعمتونه پرته له دین څخه نعمتونه دی او که نه دی، په دیکښې زمونږ د مسلک د علماوو او نورو علماوو دوه مشهور قوله دی چې تحقیق له مخې د نیوی نعمتونه من وجه نعمتونه بلل کیږی اگرچې من وجه تامه نعمتونه نه شمیرل کیږی.

ولی دینی نعمتونه کوم چی حصول یی په کار دی دا هغه څه دی چی الله پاک یی په کولو سره امرکړی دی او د واجبو او مستحبو څخه عبارت دی، پس دا د خیر هغه امور دی چی طلب یی د مسلمانو په اتفاق سره ضروری خبره ده، او د اهل السنة والجماعة په نزد باندی اصلی او حقیقی نعمت دی، ځکه د دوی په نزد باندی الله هغه ذات دی چی بنده ته یی نعمت د نیک عمل په ترسره کولو سره حاصلیږی.

په دی ځای کښې مقصد دا دی چې الله پاک مخلوق ته لا د الله څخه د مخلوق په بر خه کښې اصول د هغه څه په باره کښې د سوال کولو امرکړی دی چې په هغې کښې د مخلوق له پاره خیر او فائده وی چې هغه یا واجب دی یا مستحب دی ځکه چې الله تعالی مخلوق څخه د دینه پرته بل څه نه غواړی، پس بل چا ته په څنګه اختیار

ورکړې چې له ده څخه دي د دینه (واجبو او مستحبو نه)
په غیر بل څه وغوښتل شي! بلکښې الله تعالی په بنده
د ضرورت نه پغیر د بنده څخه د مال غوښتل هم حرام
او ممنوع کړځولی دی ۔

اوس په دې لړکښې د دعا غوښتونکي نیت ته کتل
پکار دي چې نیت یې څنګه دی. که مقصد یې په دعا سره مامور
بالدعاء (د دعا کونکي)، ته او یا دخان او دعا کونکي دواړو
له پاره فائده رسول وي، نو په دې سره د دعا غوښتونکي
ته ثواب حاصلیږي، او که چیرته یوازې خپل مطلب حاصلول
یې مقصد وي له دې چې مامور بالدعاء (د دعا کونکي) ته یې
ګټه ورسیږي، نو دا یوازې د ده د نفس تقاضا پوره
کول دي او بس ۔

په دغه ډول سوال کولو سره الله پاک بیخي امر نه
کوي، بلکښې د دغه راز سوال څخه یې نهی کړې ده ځکه
چې دا د مخلوق په حق کښې داسې یو سوال دی چې د چا
له پاره پکښې د مصلحت او ګټې د رسولو کوم قصد نه دی
شوی، او حال دا چې الله پاک مونږ ته امر کوي چې ده ته
راجع شو، بنده ګي یې وکړو او د بندګانو سره یې په نیکۍ
او احسانات کولو سره مشغول او وسو ۔

په دغه ډول سوال کښې د دغو مقاصدو څخه د یو
قصد هم نه دی شوی نه پکښې الله تعالی ته د راجع کیدو

(c) ketabton.com: The Digital Library

دعا او صلوة قصد شوی دی او نه پکښې مخلوق سره احسان کول، لکه ذکٰوة اداکول شو په نظر کښې نیول شوی دی.

اګرچې بنده د دغه ډول سوال په کولو سره ګناه کاریږی اما بیا هم مامور به، او ما یؤذن له فیه، یعنی هغه شی چې بنده ته یې د کولو امر شوی دی، او هغه شی چې بنده ته پکښې صرف اجازه حاصله ده یو شان نه دی بلکښې د واړه په ځینو منځ کښې یو د بل سره توفیر او فرق لری.

د مثال په توګه استرقاء، یا د دم اچولو غوښتنه شوه، ځکه د غه کار اګرچې جائز دی خو بیا هم رسول الله صلی الله علیه وسلم په یو حدیث کښې فرمایلی دی: آو یا زره کسان داسې دی چې بې له حساب څخه به جنت ته داخلیږی او دا هغه څوک دی چې استرقاء یعنی د رقیې او دم طلب نه کوی مقصد دا دی چې، د دی د ضرورت په وخت کښې د رقیې د طلب څخه کوم چې صرف ما یؤذن له فیه دی او د رخصت په درجه کښې قرار لری د وسیلې په توګه استفاده نه کوی بلکښې د توکل څخه کوم چې اعلی او لوړه درجه مقام لری کار اخلی.

شیخ الاسلام ابن تیمیه رح وایي: د دی مسئلې په هکله مابل ځایي کښې په تفصیل سره بحث کړی دی او په

(c) ketabton.com: The Digital Library

دی ځای کښی مقصد دا دی چی هرڅوك د الله او د الله د مخلوق ترمنځ داسی واسطی ثابته وی لکه څرنګه چی د مجازی پاچایانو او رعیت ترمنځ وجود لری، نو هغه د دغه عقیدی په لرلو سره د اسلام څخه خارجیږی او مشرك ګرځی، ځکه داد هغو مشرکانو عقائد ؤ چاچی د بتانو عبادت او بندګی کوله او ویل به یی:

دا (بتان) دا نبیا و د او نیکانو بندګانو تصاویر او شکلونه دی او الله ته د تقرب حاصلولو له پاره زمونږ وسیلی دی!

همدا رنګه دا هغه لوی شرك دی چی الله تعالیٰ د هغی په وجه په نصرانیانو باندی رد کړی دی او فرمایلی یی دی:

(اِتَّخَذُوٓا اَحْبَارَهُمْ وَرُهْبَانَهُمْ اَرْبَابًا مِّنْ دُوْنِ اللّٰهِ وَالْمَسِيْحَ ابْنَ مَرْيَمَ وَمَآ اُمِرُوْٓا اِلَّا لِيَعْبُدُوْٓا اِلٰهًا وَّاحِدًا لَآ اِلٰهَ اِلَّا هُوَ سُبْحٰنَهٗ عَمَّا يُشْرِكُوْنَ) (۱)

ترجمه: اختیار مند جوړ کړی دی، دوی ملایان او پیران خپل دا حکامو (د حلالو او حرامو) په غیر د الله تعالیٰ نه، او مسیح ځوی د مریم او حکم نه ؤ شوی دوی ته مګر دا چی بندګی دی وکړی دوی خاص د معبود کاریو، نشته دی لائق او حقدار د بندګی په غیر له ده نه، پاك دی الله تعالیٰ د هغی نه چی دوی یی ورسره شریك ګرځوی.

---

(۱) سورة التوبة: ۳۱ -

(c) ketabton.com: The Digital Library

دغه راز دالله تعالی څخه په مستقیمه توګه دسوال کولو په برخه کښی الهی فرمان داسی راغلی دی:

(وَإِذَا سَأَلَكَ عِبَادِي عَنِّي فَإِنِّي قَرِيبٌ أُجِيبُ دَعْوَةَ الدَّاعِ إِذَا دَعَانِ فَلْيَسْتَجِيبُوا لِي وَلْيُؤْمِنُوا بِي لَعَلَّهُمْ يَرْشُدُونَ) (۱)

ترجمه: او هرکله چی پوښتنه وکړی له تا څخه بندګان زما له حال زما څخه نو بیشکه زه نژدی یم قبلوم دعا د دعا کوونکی کوم وخت چی وغواړی له ما څخه پس و د منی حکمونه زما او ایمان دی راوړی پر ما یقین دی وکړی په قبول د دعا سره، بنایی چی دوی په سمه لاره محکم پاتی شی -

همدارنګه الله تعالی فرمایلی دی.

(فَإِذَا فَرَغْتَ فَانصَبْ وَإِلَىٰ رَبِّكَ فَارْغَبْ) - (۲)

ترجمه: پس کله چی فارغ شی (د تبلیغ یا لمانځه څخه) نو ځان ستړی کوه (په عبادت یا دعاء کښی) او خپل رب ته رغبت او زاری کوه -

همدارنګه الله تعالی فرمایی: (وَإِذَا مَسَّكُمُ الضُّرُّ فِي الْبَحْرِ ضَلَّ مَن تَدْعُونَ إِلَّا إِيَّاهُ) (۳)

ترجمه: او کله چی تکلیف درسیږی تاسو ته په دریاب کښی نو هیر شی ستاسو نه هغه څوک چی تاسو یی په حاجتونو کښی په غیر دالله تعالی نه را بولئ - او همدارنګه الله پاک

---

(۱) بقره: ۱۸۶ (۲) الم نشرح: ۷-۸ (۳) الاسراء آیت: ۶۷

(c) ketabton.com: The Digital Library

فرمایلی دی:

(اَمَّنْ یُّجِیْبُ الْمُضْطَرَّ اِذَا دَعَاهُ وَیَکْشِفُ السُّوْٓءَ وَیَجْعَلُکُمْ خُلَفَآءَ الْاَرْضِ)-(۱)

ترجمه: بلکښی هغه څوک (غوره دی)، چی قبلوی سوال د عاجز (بیکس او ناقراره) کله چې اوبولی دغه مضطر هغه لره او لری کوی سختی او گرځوی الله تاسو لره خلیفه کان په ځمکه کښی.

دغه راز الله تعالیٰ فرمایلی دی:

یَسْئَلُهٗ مَنْ فِی السَّمٰوٰتِ وَالْاَرْضِ کُلَّ یَوْمٍ هُوَ فِیْ شَاْنٍ) (۲)

ترجمه: سوال کوی د الله تعالیٰ څخه هر هغه څوک چی په آسمانونو او ځمکه کښی دی هره ورځ الله په یوبل شان کښی دی.

په الله باندی توکل او یوازی د الله تعالیٰ څخه ویره او امید ساتل د توحید څخه عبارت دی

شک نشته چی الله پاک د خپل مبارک کتاب په ذریعه سره هم د شرک جرړی قطع کړی دی او هم یی په دغه کتاب کښی د توحید د دغه ړول پوره وضاحت او بیان کړی دی، او د په دی خاطر چی هیڅ یو کس د الله تعالیٰ څخه پرته په بل

---

(۱) نمل: ۶۲. (۲) رحمن: ۲۹.

(c) ketabton.com: The Digital Library

هیڅ چا باندې توکل وکړې، نه تر بنه امید وساتې او نه تر بنه ویرېږې، الله تعالیٰ په دې هکله داسې فرمایلي دي:

(فَلَا تَخْشَوُا النَّاسَ وَاخْشَوْنِ وَلَا تَشْتَرُوا بِآيَاتِي ثَمَنًا قَلِيلًا ط (۱)

ترجمه: پس مه ویرېږئ تاسو د خلقو نه او ویرېږئ له ما څخه او مه اخلئ ځما په ایاتونو باندې بیه لږ (دنیا)

همدا رنګه الله تعالیٰ فرمایلي دي:

(اِنَّمَا ذٰلِكُمُ الشَّيْطٰنُ يُخَوِّفُ اَوْلِيَآءَهٗ). یعنې دغه

جاسوس یقیناً چې شیطان دی تاسې د خپلو ملګرو څخه

ویره وي. (فَلَا تَخَافُوْهُمْ وَخَافُوْنِ اِنْ كُنْتُمْ مُّؤْمِنِيْنَ) (۲)

پس مه ویرېږئ له هغوی نه، او له ما نه ویرېږئ

که چېرې یئ تاسې مؤمنان. یا ځکه چې تاسو مؤمنان یئ.

همدا رنګه الله تعالیٰ فرمایي:

(اَلَمْ تَرَ اِلَى الَّذِيْنَ قِيْلَ لَهُمْ كُفُّوْا اَيْدِيَكُمْ وَاَقِيْمُوا الصَّلٰوةَ وَاٰتُوا الزَّكٰوةَ فَلَمَّا كُتِبَ عَلَيْهِمُ الْقِتَالُ اِذَا فَرِيْقٌ مِّنْهُمْ يَخْشَوْنَ النَّاسَ كَخَشْيَةِ اللّٰهِ اَوْ اَشَدَّ خَشْيَةً) - (۳)

ترجمه: آیا نه دې کتلي تا (ندې رسیدلی تا ته حال د) هغو

کسانو چې وو ویلي شو دوی ته: بند کړئ تاسو لاسونه

خپل او قائموئ یعنې سم اداکوئ لمونځ او ورکوئ تاسې زکوة

---

(۱) مائده: ۴۴ - (۲) آل عمران: ۱۷۵ - (۳) النساء: ۷۷

(c) ketabton.com: The Digital Library

نو کله چې فرض کړې شو په دوی باندې جنګ، په دې وخت کښې
یوه پوله له دوی نه ویریږي له له خلقونه په شان د ویرې
د دوی د الله نه، بلکښې ډیر زیات د ویرې له دوی نه۔

دغه رسول الله پاک فرمایلي دي۔

(انما یعمر مساجد الله من آمن بالله والیوم
الآخر واقام الصلوة وآتی الزکوة ولم یخش
الا الله)۔ (۱)

ترجمه: بیشکه چې آبادوی مساجد یعنې جوماتونه د
الله تعالی هغه څوک چې ایمان یې راوړی دی په الله او
په ورځ آخرت او سمویې اداء کړې دی لمونځ او ورکړې
یې دی زکوة او نه دی ویرې د لې مګر د الله نه یعنې
په غیر د الله څخه د بل چانه نه دی ویریدلی۔

پس دا خبره څرګنده شوه چې اطاعت د الله
او د الله د رسول د ذاړه کیږي، او دیره به یوازې د
یو الله څخه کیدای شي۔

همدارنګه الله تعالی فرمایلي دي:

(ولو انهم رضوا ما آتاهم الله ورسوله
وقالوا حسبنا الله سیؤتینا الله من فضله
ورسوله انا الی ربنا راغبون)۔ (۲)

ترجمه: او که دوی خوشحاله شوی وای په هغه څه

---

(۱) التوبة: ۱۸ (۲) التوبة: ۵۹

(c) ketabton.com: The Digital Library

چې ورکړې ؤ د دوی ته الله تعالیٰ او رسول د هغه، او دوی ویلي وای چې کافي (بس) دی مونږ لره الله تعالیٰ زردی چې را به کړي مونږ ته الله تعالیٰ د فضل خپل نه او رسول د د غه الله (له بل غنیمته).

او د الله تعالیٰ د دی قول نظیر د الله پاک د غه مبارک قول دی چې فرمایي:

(اَلَّذِیْنَ قَالَ لَهُمُ النَّاسُ اِنَّ النَّاسَ قَدْ جَمَعُوْا لَكُمْ فَاخْشَوْهُمْ فَزَادَهُمْ اِیْمَانًا وَّ قَالُوْا حَسْبُنَا اللّٰهُ وَ نِعْمَ الْوَكِیْلُ.) (۱)

ترجمه: دا هغه کسان دي چې وویلي دوی ته خلقو (جاسوس) یقینا خلقو یعنی کافرانو را ټول کړي دي ستاسي د مقابلې له پاره ډیر لښکرینو ویریږئ له دوی نه پس د غه ویرو لولانو یات کړ ایمان د دوی، او دویل دوی: بس دی مونږ لره الله تعالیٰ او دی ښه کارساز دی.

رسول الله صلی الله علیه وسلم خپل امت ته د توحید د غه قسم په کامله توګه ثابت او روښانه کړ او د شرک ټول اسباب یې په خپل امت کښې محوه او نابود کړل او دا له دې امله چې د غه ډول توحید زمونږ د دی قول تثبیتونکی دی چې وایو.

(لا اله الا الله) نشته دی لائق د بندګی او عبادت

---

(۱) آل عمران: ۱۷۳ .

(c) ketabton.com: The Digital Library

مګر یو الله دی یعنی د الله پاک نه په غیر بل څوک د عبادت او بنده ګۍ ور نه دی، ځکه (الله) هغه ذات دی چې ز ړونه ورته په کمال محبت، تعظیم، درنښت، احترام، امید او خوف سره تسکین له پاره پناه وروړی -

رسول الله صلی الله علیه وسلم په دی برخه کښې زښت زیات تاکید وکړ او حتی چې خپلو امتیانو ته یې وفرمایل: (لاتقولوا ما شاء الله و ما شاء محمد) یعنی داسې مه وایئ که د الله خوښه وی او د محمد ص خوښه وی بلکښې داسې وو وایئ: ماشاء الله ثم شاء محمد) که د الله خوښه وی او بیا د محمد ص خوښه وی -

یو ځل یو سړی رسول الله صلی الله علیه وسلم ته وویل: که د الله خوښه یې او ستا خوښه یې، رسول الله صلی الله علیه وسلم وفرمایل: (اجعلتنی لله ندا)، آیا زه دی لله شریک وګرځولم؟ داسی ووایه: (ماشاء الله وحده)، که دیو الله خوښه وی - (۱)

---

(۱) په اوسنی وخت کښې د ړیر زیات خلقو د خولو څخه په ناپوهۍ سره دغه ډول ناروا اقوال زیات راووځی او بیا خصوصاً په هغه وخت کښې چې تملق او غوړه مالی ورسره مل شی نو د ګا خاوندانو او هغو کسانو ته چې ورته په مادی لحاظ سره اړتیا لری په خطاب کښې وایی: خدای او ته به دا کار کوی، په خدای او تا باندې دا کار شو، که د خدای او ستا خوښه وی، نو دا کار کیږی، په خدای (پاتی ص ۷۱)

(c) ketabton.com: The Digital Library

دغه راز رسول الله صلی الله علیه وسلم فرمایلی دی:
څوک چې لو یه رقسم کوی نو هغه دی په الله سره
قسم یاد کړی او یا دا چې چُپ د وسی، همدا رنګه یې
فرمایلی دی: چا چې د الله پاک نه په غیر په بل څه
باندی لو یه وکړه نو هغه د شرک مرتکب وګرځید۱ یعنی
د الله پاک سره یې شریک پیدا کړ و -
د غه ډول رسول الله صلی الله علیه وَسَلم ابن عباس ته
رضی الله عنه ته و فرمایل: کله چې سوال کوی نو د الله نه
او کله چې د مرستې غوښتنه کوی نو د الله څخه مرسته غواړه
او وچ شوی دی قلم، یعنی فارغ شوی دی د هغه څه د
لیکنې څخه چې څخکینی دی را تلونکی دی، او ته ورسره څنګ
کېږی ی، یعنی کوم شی چې تا ته د رسیږ ی هغه مقدر
شوی دی، که ټول خلق تا ته د نفع رسولو کوښښ وکړی
تا ته کټه نشی رسولی مګر هغه شی چې الله پاک ستا د
له پاره لیکلی وی، او که چیرته ټول خلق د دی خبری
کوښښ وکړی چې تا ته نقصان او زیان در ورسوی
نو تا ته نقصان نه شی در رسولی مګر هغه شی چې الله
پاک ستا د ضرر له پاره لیکلی وی -

(یادونه ۱) او تا باندی می سپارلی دی، خدای او تا ته می
سپارلی دی. د دغه حدیث له مخې دغه ډول اقوال شرعاً روا
دی ځان ساتنه ور نه ضروری ده - (ژباړن)

(c) ketabton.com: The Digital Library

د غه ډول رسول کریم صلی الله علیه وسلم فرمایلی دی:
زما د توصیف په برخه کښی د و مره افراط مه کوی
لکه څو مره چی نصرانیانو د عیسی بن مریم په برخه
کښی کړی ؤ، بیشکه زه بنده یم ما ته د الله بنده او
د هغهٔ رسول ووایئ. همدا رنګه یی فرمایلی دی:
الله! ته زما قبر بُت و نه ګرځوی چی عبادت یی شروع شی
د غه ډول رسول الله فرمایلی دی: زما په قبر
باندی اختر (خوشالی او میله) مه جوړوئ، پرما باندی
درود ووایی، بیشکه ستاسی درود د هر ځای کښی چی
یاستی ما ته را رسیږی.
همدا غه ډول رسول الله صلی الله علیه وَسَلم د خپل
مرض په حالت کښی وفرمایل: په یهودو او نصاراوُ دی
د الله لعنت وی د دوی د خپلو انبیاوو د قبرو نو څخه
مساجد جوړ کړی ؤ-ده خپل امت د هغه ډول افعالو
او مراسمو د اجراکولو څخه ویرولو کوم چی دیهودانو
او نصرانیانو له خوا په دی برخه کښی منځ ته راغلی ؤ.
اُمّ المؤمنین عائشه رضی الله عنها وایی:
که دا ویره نه وای چی خلق به بیا د رسول الله صلی
الله علیه وسلم د قبر نه مسجد جوړ کړی نو حتما به یی قبر
مکشوف یعنی ښکاره وای او کوم حائل یا پرده به یی
نه ورلی، لیکن دا بد کار دی چی قبر یی ښکاره شی او مسجد

(c) ketabton.com: The Digital Library

ترینه جوړ شي(۱) «شیخ وایي» دا یو وسیع باب دی چې زښت زیات دلائل پکښې وجود لري. (۲)

(۱) لکه چې په فتح الباري کښې ذکر دی مراد په دې سره دکور څخه د باندې دفن کیدل دي.

(۲) پټول هغه احادیث چې معنایې مخکښې ذکر شوه د ستن په لحاظ سره جید او کره دي.

(په روستنی حدیث کښې چې رسول الله صلی الله علیه وسلم په یهودو او نصاراؤ باندې لعنت ویلی دی سبب یې ورسره دا په ګوته کړی دی چې دوی د خپلو انبیاؤ د قبرونو څخه مساجد جوړ کړي ؤ، او بیا رسول الله صلی الله علیه وسلم خپل صحابه او امتیان په دې برخه کښې د هغه دولو افعالو څخه د منع ویرول کوم چې هغوی د خپل ځانه ایجاد کړي ؤ، بناءً اوس په دې باندې ځان پوهول په کار دی چې د (اتَّخَذُوا قُبُورَ انبیائِهِمْ مَسَاجِدَ) چې معنایې دا ده، دوی د خپلو انبیاؤ د قبرونو څخه مساجد جوړ کړي ؤ، څه مقصد کیدی شي؟.

شیخ محمد ناصرالدین البانی د دغه (اتخاذ) یا مسجد جوړولو په باره کښې په (تحذیر الساجد من اتخاذ القبور مساجد) نومې خپل تصنیف کښې مفصل او په زړه پوري بحث کړی دی او د موضوع په اړه یې یونیات شمیر احادیث په مختلفو روایاتو او عباراتو سره رانقل کړي دي او بیایې د غـــه

(c) ketabton.com: The Digital Library

(اتخاذ) دعلماؤ او محدثینو د اقوالو په رنړا کښې په دری ډوله داسې معنا کړې دی :

۱ - په قبرونو باندې لمونځ کول يعنې په قبرونو باندې سجده ايښودل .

۲ - قبرونو ته سجده کول او په لمانځه او دعا کښې ورته مخامخ کيدل .

۳ - په قبرونو باندې جوماتونه (مسجدونه) جوړول او په کښې د لمانځه د آداء کولو قصد او اراده .

شيخ البانی داهم ليکلی دی چې امام شافعی (رح) ويلی دی چې حديث دغو دری واړو معناګانو ته شامل دی .

د دغه رسالی د ثابتونکی په نظر چې د دغه دريواړو معناګانو څخه هره يوه واضح شی په اوسنی وخت کښې د هرې يوې له پاره مصداق وجود لري ځکه داسې جوماتونه وجود لري چې په مقبرو کښې په قبرونو باندې د پاسه آباد شوی دی ، او خلك پکښې لمونځ اداکوی .

د دغه راز ډير جوماتونه دی چې په اديرو کښې او د نورو ځايونو کښې د قبرونو په منځ او د ياخوا و شاکښې جوړ شوی دی ، او دغه ډول په ځينو مسجدونو کښې د بعضو پيرانو ، اخوندانو او ملا امامانو مړی د ځينو خپلو د غرضو اشخاصو له خوا د فن کيږی چې اکثره يې په لمانځه او دعا کښې د قبلې په لوری مخې ته واقع کيږی .

(c) ketabton.com: The Digital Library

دارنګه په مقبرو، درګاګانو او په اصطلاح زیارتونو کښې سجده او انحناء او د قبرونو ښکلول او ځوکول د قبرپرستو او زیارت پرستو له خوا یوه عادي مسئله ګرځیدلې ده. په دې هکله د زیات تفصیل له پاره د شیخ البانی کتاب (تحذیرالساجد من اتخاذ القبور مساجد) ته مراجعه وشي.

الله پاک دې مونږ ټولو مسلمانانو ته د سمې لارې هدایت وکړي، او د هر ډول شرک او ناروا اعمالو څخه مو دې په امان کښې و ساتي).

(ژباړن)

هغه اسباب چې الله پیدا کړي دي انکار ترې نشي کیدای

مؤمن سړه له دي چې په دې باندې علم لري چې الله پاک د هر شي پالونکی او مالک دی، خو دی له دې سره سره دي د هغو اسبابو څخه چې الله تعالی پیدا کړي دي انکار نه کوي.

د مثال په توګه (الله (ج) د نباتاتو د راټوکولو او زرغونولو له پاره لکه چې فرمایي باران یې سبب ګرځولی دی -

(وَمَآ اَنْزَلَ اللّٰهُ مِنَ السَّمَآءِ مِنْ مَّآءٍ فَاَحْيَا بِهِ الْاَرْضَ بَعْدَ مَوْتِهَا وَبَثَّ فِيْهَا مِنْ كُلِّ دَآبَّةٍ) (۱)

(۱) بقره: ۱۶۴ -

(c) ketabton.com: The Digital Library

ترجمه: او په هغه څه کښې چې را ورولي دي الله تعالى د آسمان له طرفه له او بوځني نوزر عونه کړيي ده په هغوا و بو سره څکه پس د دې وا لي د هغې نه او خپاره کړي يې دي په دې څکه کښې له هر قسمه زنده سريعي خوځيږد ونکو څخه ـ

دغه راز لمر او سپوږ مۍ د هغه شيانو له پاره اسباب ګرځولي دي د کومو وجود چې د دغو دواړو يعنې لمر او سپوږ مۍ پوري اړه لري ـ

دغه ډول يې دعا او شفاعت په هغه څه کښې چې په دعا او سفارش سره حاصليږي اسباب ګرځولي دي ـ

د مثال په توګه پر مړي باندې د مسلمانانو له خوا د جنازې د لمونځ اداکول شول، څکه د جنازې لمونځ د هغوا سبابو د جملې څخه دي چې الله پاک د هغې په توسه سره پر مړي باندې رحم کوي او په دغه مړي باندې د جنازې د لمانځه اداکونکو ته ثواب ورکوي ـ

اما په اسبابو کښې د ري تکوته متوجه کيدل په کار دي بودا چې د مقصد د حصول له پاره په خاص ډول سره کوم ځانګړي سبب په پام کښې و نه نيول شي بلکښې د دغه سبب په څنګ کښې د نورو اسبابو څخه هم استفاده کول ضروري دي او د دې سره سره د مطلوب د لاس ته راوړلو په لاره کښې ځني خنډ ان هم وي چې د هغې لري کول هم ضروري

(c) ketabton.com: The Digital Library

وی نو که چیرته اسباب بشپړه نه شی او خندان له منځه لاړ نشی مقصد نه حاصلیږی، او الله (ج) چی پاك او منزه دی هغه څه لره چی خوښه یی وی هغه پیدا او شته کاندی ګرچی د خلقو خوښه نه وی، او کوم شی چی د خلقو خوښی وی نو د هغی وجود هله ممکن ګرځی چی الله پاك یی د پیدا کیدو اراده وکړی.

دوییم دا چی د یو شی په سببیت باندی عقیده ساتل بی له دی چی په سببیت باندی علم ولری، ممنوع امر دی، پس هغه څوك چی د یو داسی شی سببیت ثابته وی چی یا ور باندی علم نه لری او یا هغه د شریعت مخالف وی هغه په باطله لاره روان دی، لکه هغه شخص چی د نذر متعلق په دی ګمان او سی چی نذر د مصیبتو نو د مخ نیوی او د نعمتونو د حصول په برخه کښی یو سبب دی، ځکه په صحیحین کښی د رسول الله صلی الله علیه وسلم څخه ثابته ده چی رسول الله صلی الله علیه وسلم د نذر د منلو څخه منع کړی ده او فرمایلی یی دی: نذر منونکی د نذر په ادا کولو سره کوم غوره عمل نه تر سره کوی بلکښی نذر صرف د بخیل د لاسه د مال د خروج او وتلو یوه لار ده.

دریم دا چی دینی اعمال کوم چی مشروع نه وی د اسبابو د جملی څخه نه حسابیږی، ځکه چی مبنی د عبادتو توقیفی ده، یعنی د شارع څخه د سمع او نقل پوری اړه لری پس انسان

(c) ketabton.com: The Digital Library

له پاره دا جائز نه دی چی دی دا الله پاک سره شریک مقرر کړي، او د الله تعالی څخه په غیر بل چاته دا مدد شه وروا راویي بلي او عبادت یې ور له پیل کړي، اګر چي دی په دی ګمان اوسی چی د غیر الله بلنه د ده له پاره د ځینو مقاصدو د لاس ته راوړلو په برخه کښی سبب جوړی دای شی. له همدی امله هغه طریقی چی د شریعت مخالفی او بدعت دی د الله تعالیٰ د عبادت په برخه کښی وربانْدی دانسان له پاره عمل ترسره کول اګرچی دی پری د شریعت ګمان هم کوی، ممنوع او ناروا دی.

دا خبره هم په پام کښی نیول په کار دی چی کله کله دانسان سره د ځینو مقاصدو په لاس ته راوړلو کښی هغه وخت چی دی د الله تعالیٰ سره شریک مقرر کاندی شیطان مرسته کوی، او کله کله دانسان ځنی حاجتونه د کفر فسق، او عصیان په وجه سره حاصلیږی خود ده له پاره د دغو اعمالو انجامول حرام او ناروا دی ځکه کوم فساد چی د دغه افعالو په ارتکاب سره منځ ته راځی هغه ډیر لوی دی په نسبت سره هغه مصلحت ته چی د دغو ناروا اعمالو په انجامولو سره منځ ته راځی.

او دا ځکه چی د رسول الله صلی الله علیه وسلم د بعثت مقصد د مصالحو تحصیل او تکمیل او د مفاسدو تقلیل، او د له منځه وړل دی پس الله پاک چی په کوم شی سره امر کړی دی

(c) ketabton.com: The Digital Library

نو د هغې د فائدې اوګټې د سولو اړخ راجع او ښايست متصور دی او د کومرشي څخه چې يې منع کړې د ه نو په هغې کښې د فساد د منځ ته را تلو جانب راجع او زيات متصور دی -

دا يو څو جملې دي چې زښت زيات بسط او تفصيل لري، خو دا چې په دغو محدودو پاڼو کښې نه ځائيږی نو په لنډو ولسره ودباندی رنها وا چول شوه

والله اعلم

وصلی الله تعالیٰ علی خیر خلقه محمد وعلی آله واصحابه اجمعين ط

Get more e-books from www.ketabton.com
Ketabton.com: The Digital Library